

rAntGroen

België - Belgique

P.B.

WILRIJK 1

8/5124

P106235 - Driemaandelijks tijdschrift van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen - januari - februari - maart 2013 - jaargang 12 nr. 45

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Omslagfoto: herfstbeeld © René Heylen foto's boven: *Bundelmycena* & *Witte kluiwzwam* © Guido Van Boeckel

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (BE17 2300 0442 3321 BIC:GEBABEBB) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuurblad en ons afdelingstijdschrift rAntGroen.

Adreswijziging: elke adreswijziging moet rechtstreeks gemeld worden aan Natuurpunt vzw, Coxielaan 11 - 2800 Mechelen (e-mail: Karina.deboeck@natuurpunt.be) met de volgende gegevens: lidnummer, naam, oud en nieuw adres en lid "afdeling Zuidrand Antwerpen."

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 8 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Hugo Waeterschoot, voorzitter
en coörd. Beleidswerkgroep
03/455 22 12 - 0477/33 23 30
hugo.waeterschoot@scarlet.be

Erlend Hansen, secretaris
03/457 46 99- erlend.hansen@skynet.be

Guido Callaerts, penningmeester, coörd.
ledenadministratie en behaagactie
Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
03/828 11 03-callaertsguido@telenet.be

Rudi Leemans,
conservator Groen Neerland
03/828 43 16-rudolf.leemans@telenet.be

Tuur Wuyts, contactpunt Fort 7
contact.fort7@zuidrand.be
03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be

Bob Gabriëls, webmaster
bob.gabriëls@telenet.be

Lucy de Nave, bestuurslid
03/237 99 52-lucy.denave@antwerpen.be

Ronny Deckers, bestuurslid
0485/55 45 31-ronald.deckers@telenet.be

Anita Piessens, bestuurslid
03/830 07 50-piessens.anita@hotmail.

Redactie rAntGroen

rAntGroenverantwoordelijke:
Guido Van Boeckel
03/455 01 27-redactie@zuidrand.be

Verslagen te zenden naar:
Tuur Wuyts
Mestdaghplein 15/4, 2610 Wilrijk
03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be

Zuidrand.waarnemingen.be:
Gilbert Van Ael
03/827 05 10-gilbert.van.ael@telenet.be

Veerle De Saedeleer,
vee_saddler@yahoo.co.uk

Verdeling: Guido Callaerts
contactgegevens: zie bestuursleden

Contact voor geleide wandelingen

in Fort 7:
Natuurwandelingen:
Tuur Wuyts
03/449 99 11-arthurwuyts@telenet.be

Monumentwandelingen:
Philippe Vanhove
03/825 02 43-philippevanhove@telenet.be

in Groen Neerland:
Rudi Leemans
03/828 43 16-rudolf.leemans@telenet.be

Op naar de volgende 6 jaren !

Op 1 januari gaat er op gemeentelijk vlak een nieuwe bestuursperiode in. Deze keer werd de bemanning, de officieren en de kapitein in ieder van de 3 gemeenten, districten waar we actief zij als afdeling, vervangen (Hove, Edegem en Wilrijk). 6 jaar is een flink lange periode en laat toe om echt iets te verwezelijken. Om dit te ondersteunen heeft onze afdeling voor iedere gemeentelid/district een memorandum opgesteld met suggesties en concrete voorstellen om natuur en milieu minstens te behouden en waar kan verder uit te bouwen (zie verder in dit nummer). In een stadse omgeving als de onze beseffen we als vereniging maar al te goed dat er naar evenwichten moet gezocht worden waarbij zowel bewoning, industrie, recreatie en landbouw aan bod moeten kunnen komen. Het is echter in ieders belang dat bewoners zich goed voelen en vooral ook gezond kunnen leven. Een grootschalige enquête uitgevoerd tijdens de verkiezingsperiode heeft aangetoond dat burgers met betrekking tot hun welzijn vooral belang hechten aan een goede mobiliteit en open ruimte en natuur. Die twee kunnen trouwens best samengaan middels stimuleren van een efficiënt en passend openbaar vervoer en fietspadennetwerk.

Onze bijdrage aan de 3 besturen bestaat uit een 10-tal aanbevelingen om meer natuur te creëren en alzo een stevige basis te leggen om het welvaartsgevoel te verzekeren. We roepen de toekomstige "burgervaarders" op om dit als een levensverzekering te beschouwen zodat de bewoning en welvaartstand op peil blijft.

Evident dat we daar als Natuurpuntafdeling ook in concreto aan willen bijdragen door gebieden op gepaste tijden open te stellen, mensen te begeleiden en rond te leiden, beleidsvoorstellen te suggereren en "in concreto" aan gezamenlijke acties mee te werken. En de uitdagingen zijn groot menen we: voor Wilrijk staat de oplevering van Groen Neerland op de kalender na flinke inrichtingswerken, maar ook de bescherming en uitbouw van de vallei van de Kleine Struisbeek. Verder dient zeker en vast het brongebied van de Hollebeek behouden/hersteld alvorens er onherroepelijke schade optreedt. Edegem staat voor een monumentale uitdaging om Hofter Linden gepast open te stellen in evenwicht met zijn natuurwaarden en Hove heeft zijn zinnen gezet op de herinrichting van het voormalige landbouwgebied Frythout naar een open parkgebied. Dit zijn alle uitdagingen om U tegen te zeggen, waar we als afdeling in geloven en echt mee onze schouders onder willen zetten. Op ONS kan u zeker al rekenen, wij hopen ook op de nieuwe beleidsmakers.

In het bijzonder willen we Wim, Thierry en Hilde persoonlijk bedanken voor hun inzet de afgelopen 6 jaren. Er is onmiskenbaar heel wat vooruitgang geboekt getuige de hierboven geciteerde uitdagingen. Jullie hebben jullie stempel hierop onmiskenbaar gedrukt waarvoor onze welgemeende dank, en een oproep van Natuurpunt aan de nieuwe bewindslieden om dit minstens voort te zetten. We kijken er naar uit !

Tot slot nog een persoonlijk woordje van dank aan alle medewerkers van de afdeling, voor en achter de schermen die ervoor zorgen dat onze natuurgebieden beheerd worden, ieder weekend er heel wat beleavings- en studie/educatieve activiteiten ingericht worden, dat de afdeling via inventarisaties beetje bij beetje in kaart wordt gebracht, dat er nieuwe toekomstige gidsen worden opgeleid en cursussen worden ingericht, dat er paddenoverzetsacties en soortenbeleidsplannen worden uitgewerkt, dat er jaarlijks een "behaag natuurlijk actie" wordt georganiseerd, dat er 4 x per jaar een mooi tijdschrift in de bus ligt, dat alles terug te vinden is op de website en dat de afdeling bestuurd wordt. Alles bijeen is onze afdeling een groot schip met meer dan 150 activiteiten / jaar ! waarvoor we gelukkig op een grote en vooral getrouwe "crew" van onverdroten vrijwilligers kunnen rekenen. Chapeau !

Mag ik daarom het glas heffen, op al deze medewerkers, op de beleidsmakers die de afgelopen 6 jaar en de komende 6 jaar natuur en milieu onder hun verantwoordelijkheid hebben: LATEN WE ER ALLEN IETS MOOIS VAN MAKEN !*

**We hopen natuurlijk dat jullie dit jaar ook naar onze LAV komen waar we het glas heffen op het afgelopen jaar en vooruitkijken naar wat komen gaat (zie pagina 12)*

Hugo Waeterschoot, voorzitter

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:
BE02 9799 7675 4740 BIC: ARSPBE22 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening BE56 2930 2120 7588 BIC: GEBABEBB van Natuurpunt vzw, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen".

Agenda

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten. De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

= kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd

= kindvriendelijke tocht

= inschrijven/aanmelden noodzakelijk

1 = slentertocht
2 = kleine makkelijke afstand
3 = stevige maar niet moeilijke wandeling
4 = stevige en moeilijke wandeling

1 = algemene tocht
2 = natuurthematocht
3 = specialisatie voor iedereen
4 = determinatietocht

Woensdag 2 januari - 14.00 u. Nieuwjaarswandeling op Fort 7

Na de succesvolle eerste editie van onze nieuwjaarswandeling met +/- 50 deelnemers hernemen we deze activiteit. Het is een gelegenheid om wensen uit te wisselen met bekenden en minder bekenden en te genieten van een rustige wandeling in een winters decor.

Afspraak: Om 14.00 u. aan de ingang van Fort 7, Legerstraat nr. 40 (schuin tegenover nr. 75) te Wilrijk. Einde van de wandeling rond 16.00 u. (afhankelijk van het weer).

Om af te sluiten nog een kom soep, een kop koffie of thee. De Fortgidsen leiden u rond.

Leiding: Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 39
Lucy de Nave - 03/237 99 52 - 0485/71 73 48
(GSM enkel bereikbaar op de dag zelf)

Zondag 6 januari - 8.30 u.

Nieuwjaar-Vogelexcursie ... of Jenevertocht

Onze eerste dagexcursie naar Tholen wordt door insiders, niet ten onrechte, 'de jenevertocht' genoemd.

Zoals gebruikelijk toasten we nu ook weer op een nieuw en boeiend natuur(punt)jaar. Deze keer moet Rudy Vansevenant uitzonderlijk verstek geven, maar de andere Rudy is een prima vervanger/begeleider.

Traditiegetrouw bezoeken we op deze speurtocht natuurgebieden als Oesterdam, Schakerloo-, Scherpenisse- en Haaftenpolder, maar mogelijk ook Rammegors en andere gebieden die kunnen wisselen naargelang voorbereiding en weersomstandigheden.

Wie er vorige keren bij was weet dat de jenevertochten meestal mooie waarnemingen opleveren. Vorig jaar konden we o.a. Kleine zwanen, Grote zilverreiger en Ruigpootbuiszender waarnemen. Zie daarvoor ook het sfeer-en humorvol verslag van Wim Roelant (RantGroen 2012, nr. 42, blz. 27).

Mochten we, ondanks de opwarming van de aarde, dit jaar toch nog eens een echte ouderwetse vriesdag meemaken dan zullen

foto: Sonja Van Kerckhove

ongetwijfeld weer heel wat wintergasten van de partij zijn: ganzen, eenden, roofvogels... En, als het geluk en de traditie zich doorzet, zien we op de Oesterdam, ondanks recente dijkversterkingen weer sneeuwgorzen en/of fratertjes.

's Middags zorgen we voor een gezellig cafeetje waar we naast een drankje ook een kom warme soep kunnen krijgen.

Zorg dat je erbij bent.... Graag tot dan!

Afspraak: om 8.30 u. op de Bist te Wilrijk; einde ter plaatse rond 17.00 u.

Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen.

Gids: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Leiding: Rudy Van Cleuvenbergen - 03/464 05 57

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpunctactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: de algemene prijs is 16 euro. Studenten betalen 14 euro. Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens.

Annulatie bij autobustochten: leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10 % van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25 % van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25 %.

Zondag 13 januari - 8.15 u. Winterwandeling in de Bospolder en de Ekerse Putten

Het is reeds van januari 2009 geleden dat we nog eens gewandeld hebben in de Bospolder. Dit reservaat was in 2002 het allereerste Vlaams natuurinrichtingsgebied waar o.a. plassen werden gegraven en twee kijkhutten gebouwd. In 2009 combineerden we deze wandeling met De Kuifeend en de Grote Kreek.

De Ekerse plassen worden in de winterperiode bezocht door duikeenden en andere watervogels want het zijn zeer grote en diepe waterplassen.

Afspraak: om 8.15 u. aan de Bist te Wilrijk met eigen wagens. Einduur ter plaatse +/- 12.00 u.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, aangepast schoeisel of laarzen bij regenweer en warme kledij.

Gids/leiding: Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Zaterdag 19 januari - 20.00 u. Winteravond "werk van eigen leden" de natuurgebieden van Namibië & Botswana

Ieder jaar organiseren we een winteravond rond het werk van eigen leden en ieder jaar is het een knaller. We hopen dus vast en zeker deze traditie verder te zetten, ook dit jaar, met een mooie en gecombineerde winteravond rond de fascinerende natuurgebieden van Namibië en Botswana. Weinig gebieden spreken zo tot de verbeelding en zijn zo rijk aan fauna; van de steenwoestijnen, zandduinen en steppeservaten van Namibië tot de watergebonden natuur in Botswana. Vanavond vertrekken we aan de grens met Zuid-Afrika aan Oranjerivier en gaan we verder via Fishers Canyon (de tweede grootste canyon ter wereld) naar Sosuslei de wereldbekende grootse rosse zandduinen van Namibië (> 300 m!). Via het uitgestrekte steppeservaat van Etosha passeren we de grens met Botswana naar het unieke Okavanga gebied met zijn watergebonden fauna en eindigen we in het Olifantenreservaat van Tjjobe aan de grens met Zimbabwe.

Een reis van zo een 3000 km op een avond met unieke beelden van gevarieerde landschappen, Baobabs, verschillende antilopensoorten, olifanten, enz... Je zal echt verbaasd staan van de rijkdom van dit deel van Afrika dat afzonderlijk bezocht werd door Rudi en Martine Leemans en de familie Waeterschoot, ze hebben vandaag hun beste beelden samengelegd. Breng jezelf al maar in het Zuid-Afrikaanse ritme!

Deze winteravond gaat door in zaal Steytelinck, Sint Bavostraat 20 te Wilrijk, op de eerste verdieping.

Er wordt een onkostenvergoeding van € 2,5 gevraagd.

Voordrachtgevers:

- Rudi Leemans Rudolf.Leemans@telenet.be

- Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

Hugo.waeterschoot@scarlet.be

Zaterdag 26 januari - 10.00 u. Vleermuistelling Fort 7

Zoals ieder jaar tellen we de overwinterende vleermuizen op het Fort. Het Fort is zeker geen Vleermuizenparadijs maar behoort wel tot de forten die om deze reden een bijzonder beschermingsstatuut genieten vanwege de Europese Unie. Er wordt steeds op een gelijkaardige manier geteld, dit om de telgegevens over de jaren te kunnen vergelijken: zelfde periode, beperkte groep, zelfde aanpak van de telling. Gewoonlijk tellen we een 30-tal vleermuizen gespreid over een 5-tal soorten. Wie mee wil tellen dit jaar verwachten we op zaterdag 26 januari om 9.30 u. aan het Fort (ingang lokaal Ijsvogel, Legerstraat te Wilrijk). Warme kleding en een goede zaklamp inclusief een

stel reservebatterijen behoren tot de basisuitrusting vandaag. De telling duurt gewoonlijk tot 15.00 u. zodat ook een picknick noodzakelijk is. Sinds 2 jaar liggen ook de watergangen (afvoerkanalen bovenop het Fort) vrij. We plannen dan ook voor de liefhebbers om deze "als bijkomend toetje" te tellen van 15.00 u. tot 16.00 u. (voor de liefhebbers van smalle kruipgangen). **Voorinschrijving** per mail (hugo.waeterschoot@scarlet.be) of telefoon (03/455 22 12) **is noodzakelijk** aangezien het aantal deelnemers strikt beperkt wordt.

Gids en leiding: Hugo Waeterschoot

Zondag 3 februari - 10.00 u. Wandeling Fort 4 - Mortsel

Op deze dag maken we een gezellige winterwandeling in het groene gedeelte van Fort 4 te Mortsel. Karen Uyt den houwen, natuurgids aldaar, gidst ons door dit prachtig stukje natuur met als rode draad "de natuur slaapt".

Fort 4 is een van de zeven Brialmontforten die nog bewaard zijn. Dankzij deze forten hebben we rond Antwerpen behoorlijk wat groen. Het fort te Mortsel is sinds 1996 beschermd als monument en werd in 2000 eigendom van de stad Mortsel. Door het openstellen van het fort veranderde een blinde vlek in het midden van de gemeente van de ene op de andere dag in een groene oase. Dat betekende een ontzettende verrijking voor Mortsel.

Blijf vandaag niet zitten in je luie zetel, maar maak samen met ons een gezonde wandeling in de frisse lucht. Achteraf zal je eens zoveel genieten van je warme thuis!

Afspraak: aan de hoofdingang van Fort 4 (juist tegenover Light Gallery, Krijgsbaan 57 Mortsel) om 10.00 u.

Het einde is voorzien om 12.00 u.

Mee te brengen: fototoestel, loepje, stevige wandelschoenen, eventueel verrekijker.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/717 348

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

lucy.denave@antwerpen.be

Gids: Karen Uyt den houwen

Zaterdag 9 februari - 19.00 u. LAV - Kaas- & Wijnavond

Meer info omtrent deze activiteit kan u vinden op pagina 12.

Rotganzen - © Rudy Vansevenant

We zoeken het voor u uit waar deze winter de interessante vogelgebieden liggen in Zeeland en Goeree-Overflakkee. Gezien we geen glazen bol hebben kunnen we in deze aankondiging niet de gebieden aangeven die we zullen bezoeken. Klassiekers zijn wel Brouwersdam, Prunjepolder, Koude en Kwade Hoek, Polders van Goedereede. Als er iets te beleven is op Noord-Beveland zullen we dat ook niet laten liggen.

Wat ganzen betreft kijken we uit naar Grauwe, Riet-, Rot- en Brandgans. Maar Witbuik- en Zwarte Rotgans en nog een paar zeldzaamheden horen tot de mogelijkheden.

Buiten enkele zeehonden, de laatste jaren vooral Grijs Zeehonden, levert de Noordzee meestal Roodkeelduiker, enkele soorten futen en zee-eenden op.

Steltlopers als Wulp, Tureluur, Steenloper, Paarse Strandloper en nog veel meer zijn er de hele winter. Enkele roofvogels en wat

Toen Jan (mijn broer) me vertelde dat ik zeker eens de fossielen-collectie van zijn collega Luc Van Gysel moest bekijken te Sint-Gillis-Waas, heb ik dat met veel plezier gedaan. De verrassing was echter compleet: dit was geen klassieke privécollectie maar een gans privémuseum, en wat voor één. Alle fossielen in het museum heeft hij trouwens zelf samen met zijn vrouw gevonden. Ik hoef je niet te vertellen dat dit een unieke privé collectie is ... en Luc een specialist is op dit domein. Bovendien vertelt de eigenaar van al dit moois met heel veel charisma. Een erg aangename beleving, een ware openbaring eerlijk gezegd. Vandaar dat ik mijn broer voorstelde om dit zeker op te nemen in de activiteitenplanning voor 2013. En voila.... op zondag 24 februari krijgen jullie de gelegenheid om dit privémuseum te bezoeken en rondgeleid te worden door Luc persoonlijk.

De toegang bedraagt € 5 per persoon (rondleiding inbegrepen) en wordt volledig gebruikt voor het onderhoud van het museum. De rondleiding duurt 2 uur, een korte pauze inbegrepen waarbij er aan democratische prijzen iets kan gedronken worden.

Zondag 17 februari - 7.45 u.

Bustocht naar Zeeland en Zuid-Holland

“klein grut” moeten het plaatje compleet maken. De deskundige en aangename uitleg van de gids, vooral over de achtergronden van de ganzen, maakt de deelname aan deze tocht al de moeite waard.

Voor 's middags vinden we zeker een cafeetje waar we onze boterhammen kunnen “verorberen”, aangevuld met een kop warme soep.

Tijdig inschrijven is de boodschap.

Afspraak: om 7.45 u. stipt vertrekt de bus aan de Bist te Wilrijk, en we zijn terug ten laatste om 19.00 u. **Wie mee wil stort voor 27 januari** € 16/persoon, jongeren tot 12j. gaan gratis mee en studenten betalen € 14. Gezinnen betalen nooit meer dan € 50. Gelieve het bedrag over te schrijven op rekeningnummer 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand met vermelding van de namen van de deelnemers en een telefoonnummer (liefst gsm).

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fotoapparaat en warme regenrijke kledij en schoeisel, picknick en enkele euro's voor soep en/of drank.

Gids: Rudy Vansevenant 015/32 08 05 - 0475/49 03 68

Leiding: Walter Van Spaendonck 03/480 54 24 - 0479 98 57 77

Zondag 24 februari - 13.45 u.

Fossielenmuseum

Afspraak: we komen bijéén om 13.45 u. op de Bist tegenover het districtshuis. Via kostendelend vervoer rijden we naar Sint-Gillis-Waas (Lage Kerkwegel 3) waar we het museum bezoeken van ongeveer 14.30 u. tot 17.00 u. om tegen 17.30 u. terug in Wilrijk te zijn. Indien je rechtstreeks naar het museum zou rijden hadden we graag een seintje van je gekregen op jan.waeterschoot@skynet.be.

Leiding: Jan Waterschoot - jan.waeterschoot@skynet.be

Gids: Luc Van Gysel - website: www.huisvandeevoluitie.be

Zondag 3 maart - 14.00 u. Wandeling langs Geitenpad en Groen Neerland

We wandelen door het domein Mariënborgh, een bosrelict op de linkeroever van de Struisbeek (het gebied was ooit zeer bosrijk -zie Ferrariskaart 1778). Statige beuken langs het pad, wellicht een ontmoeting met de Boomklever? We steken de Kleine Struisbeek over, volgen het Geitenpad en kijken naar het jonge bosgebied dat zich daar ontwikkelt. Dan begint het avontuur: we wagen ons in Park Neerland, een nieuw aangelegd parkgebied met veel recreatief groen rond de natuurkern, Groen Neerland. De inrichtingswerken vorderen zoals gepland en zullen begin

Zondag 10 maart - 8.30 u. Vroege lentewandeling in de Lovenhoek

Samen met het aangrenzende kasteeldomein Krabbels vormt het domein Lovenhoek, in 2007 aangekocht door Natuurpunt, één van de grootste en meest intact gebleven natuurgebieden van de Antwerpse Kempen. Deze voormiddag verkennen we vanuit Pulderbos het noordelijk deel van de Lovenhoek, dat de grootste variatie aan biotopen herbergt. In deze tijd van het jaar hebben we kans dat de verschillende soorten spechten die hier in de bossen broeden, waaronder Middelste bonte specht, zich laten horen of zien; in de vallei van de Molenbeek laat misschien de hier jaarlijks overwinterende Klapekster zich nog bewonderen. Behalve naar spechten kijken we ook uit naar andere signalen van de lente zoals ontluikende voorjaarsbloeiërs, de eerste Citroenvlinders, ... Midden in het mozaïeklandschap van bossen en open plekken passeren we een mooie witte kapel, die er ons samen met een oude schuur aan herinnert dat Lovenhoek tot in de jaren dertig van vorige eeuw een afgelegen maar bewoond gehucht van Vorselaar was.

We wandelen een 7-tal km, in een rustig tempo, over paden die er

Zondag 17 maart - 13.15 u. De Broekelei, een prachtig natuurgebied in Keerbergen

De Vlaams-Brabantse parel van de Zuiderkempen nodigt graag onze afdeling uit voor een leerrijke en boeiende wandeling. In Keerbergen, stroomopwaarts van Mechelen, is een natuurgebied ontstaan rond één van de vele meanders van de Dijle.

maart grotendeels klaar zijn (beloofd!). Wij wandelen rond het natuurgebied en, als het terrein het toelaat, bewonderen we de nieuwe poelen en grachten van dichtbij.

Afspraak: om 14 uur, aan parking Mariënborgh, Doornstraat (aan kruising met Geitenpad).

Terug aan de parking rond 16 uur.

Meebrengen: stevig schoeisel (laarzen gewenst bij regenweer), verrekijker, schrijfgierief (voor de verslaggever).

Gids en leiding: Rudi Leemans - 0477/69 23 50

in dit seizoen vrij nat kunnen bijliggen. Maar als de lentezon van de partij is wordt het vast en zeker een boeiende ontdekkings-tocht in een gebied dat we met de afdeling al jaren niet meer bezocht hebben !

Afspraak: vertrek met eigen wagens (kostendelend vervoer) om 8.30 u. op de Bist te Wilrijk. Wie wil kan aansluiten om 9.00 u. aan het kruispunt van de Boskant en de Herenteugellaan te Pulderbos, maar graag dan vooraf even leiding of gids verwittigen. Einde rond 12.00 u. ter plaatse.

Mee te brengen: waterdicht stevig schoeisel, verrekijker, eventueel veldgidsen en fototoestel

Leiding: Wim Vandeweyer - 03/32132 23 - 0485/60 54 97

Gids: Rudy Van Cleuvenbergen - 03/464 05 57

rudy.vancluvenbergen@skynet.be

Als overstromingsgebied – de naam Broekelei is niet gestolen – gelegen tussen de woonkern en de rivier, had het slechts een beperkt economisch nut. De natuur kon er gedijen. In de jaren 1960 werd ternauwernood voorkomen dat het gebied een Center Parc werd. Een milieugroepering, later afdeling van Natuurpunt, kreeg er geleidelijk een gebied van een 100-tal ha in beheer. Vandaag is de Broekelei een parel van biodiversiteit: zandduinen,

loof- en naaldbossen, een afgevlakte zandheuvelrug ingesloten door een waterloop (Spuibeek), (droge) heidebiotoop, turfputten, moeras, waterpartijen, broekbos en weilanden. In het gebied zijn ook relictten te zien van de KW-verdedigingslinie (Wereldoorlog II) waar de Dijle deel van uitmaakte; voor de bewoning middenin het gebied werd een kleinschalig waterzuiveringsstation ingericht. Een mooi stukje Zuiderkempen.

Afspraak: vertrek met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 13.15 u. (kostendelend vervoer). Einde ter plaatse omstreeks

16.30 u. Je kunt rechtstreeks naar het gebied gaan: afspraak om 14.00 u. aan het standbeeldje van Zandjan op het Gemeenteplein in Keerbergen.

Mee te brengen: fototoestel, loepje, verrekijker, stevig schoeisel of laarzen bij regenweer.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/717 348

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

lucy.denave@antwerpen.be

Gids: Jean-Marie en Sonja Vanhove

Rond deze periode staat de voorjaarsflora op zijn hoogtepunt tenminste als de wintergoden niet abnormaal hard uithalen dit jaar! Door zijn oud bosbiotoop en afwisseling aan natte en droge biotopen, kent het Uilenbos zijn gelijke niet in onze omgeving. Grote oppervlakten Bosanemonen, Speenkruid, Klaverzuring en zeker en vast ook Sleutelbloem, Aronskelk, Muskuskruid en vele andere sieren rond deze periode het bos. Maar verschillende spechtensoorten (Zwarte, Groene, Grote bonte, ...) en hier en daar een roofvogel staan vandaag mogelijks op het appel. Vooral Boomklever laat zich in deze periode dikwijls (erg) luidruchtig horen. Bovendien spotten we op deze voorjaarsexcursie in het

Op deze 2e Paasdag gaan we een frisse neus halen op ons reservaat en uitkijken naar plantjes die reeds bloeien en luisteren naar spechten en andere vogels. Maar vooral genieten van het prille groen. De gidsen zullen hun beste beentje voorzetten om er een aangename namiddag van te maken.

Afspraak: om 14.00 u. aan de ingang van Fort 7 – Legerstraat, 40 (schuin tegenover nr 75). Opgelet vanuit de Jules Moretuslei geen doorrij voor auto's. Neem Valkstraat en Koornbloemstraat.

Ter compensatie voor het uitdiepen van de Westerschelde werden onder druk van milieuverenigingen vanaf 1998 sommige agrarische gebieden in Zeeuws-Vlaanderen terug omgezet tot natuurgebied

Dit gebeurde via het principe van natuurontwikkeling. Zo ontstonden nieuwe weide- en watergebieden met een specifieke flora en fauna, in totaal zo'n 700 ha. Het is een teken aan de wand dat bijna alle broedgevallen van kritische soorten als

Zondag 24 maart - 10.00 u.

Voorjaarswandeling in het Uilenbos te Hove

gebied ook regelmatig reeën of hazen die hier nog veelvuldig voorkomen. Het Uilenbos is normaliter individueel niet toegankelijk, een unieke kans dus vandaag om dit te bezoeken.

Afspraak: bijeenkomst met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk om 9.00 u. of om 9.30 u. ter plaatse aan het waterzuiveringsstation van Hove langsheen de Lintse Steenweg, halverwege Hove en Lint. Het einde is voorzien rond 12.30 u. zodat we een mooie 3 uur in het gebied kunnen rondwandelen.

Meebrengen: laarzen (aangewezen zeker in natte periodes), verrekijker en indien de gelukkige bezitter: loep, flora en vogelgids.

Leiding en gidsen: Gerda De Gheselle

Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

hugo.waeterschoot@scarlet.be

Maandag 1 april - 14.00 u.

Paaswandeling op Fort 7

Mee te brengen: stevige wandelschoenen of laarzen al naar gelang het weer.

De fortgidsen geven uitleg.

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52 - 0485/717 348

(GSM nummer is enkel op de dag zelf bereikbaar)

lucy.denave@antwerpen.be

Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

Zondag 7 april - 8.00 u.

Vogelexcursie West Zeeuws-Vlaanderen

Watersnip, Wintertaling en Zomertaling thans in natuurontwikkelingsgebieden worden vastgesteld.

Vijf jaar geleden maakten we voor het eerst kennis met enkele nieuwe natuurcompensatiegebieden in West Zeeuws-Vlaanderen (12mei 2008). Vandaag bezoeken we weer enkele van die nieuwere vogelrijke gebieden. Het programma zou er, afhankelijk van de voorbereiding door Luc en Marc, als volgt kunnen uitzien: we beginnen met de Sophiapolder en De Blikken nabij Oostburg. Het zijn echte pareltjes waar weidevogels als Grutto, Kievit, Tureluur en Veldleeuwkerk broeden naast Kokmeeuw, Zwartkopmeeuw, Visdief en Geoorde Fuut.

Na de middag wandelen we langs het buitendijks ingericht natuurgebied het Voorland bij nummer één waar we uitkijken naar sterns plevieren, strandlopers en kluten en nog een blik werpen op de Westerschelde en de Hooge platen. Tot slot maken we kennis met het vernieuwde Braakmangebied nabij Terneuzen. Braakman-Noord is de trots van Staatsbosbeheer Zeeuws-Vlaanderen. Sinds enkele jaren heeft dit natuurgebied een gedaanteverwisseling ondergaan en is het aanzienlijk uitgebreid. Het is niet alleen een heerlijk gebied om doorheen te fietsen of te wandelen, het is ook een bijzonder rijk natuurgebied. Vele vogels zijn te zien op de kreek of op de weilanden. Enkele uitkijkpunten maken het mogelijk de vogels van korte afstand te

observeren, zonder dat ze daarbij verstoord worden. Maar ook voor liefhebbers van planten, paddenstoelen of insecten is er in de Braakman altijd wat te beleven.

Als het weer meezit wordt dit gegarandeerd een boeiende en gevarieerde natuurbelevingsdag
Kom het zelf zien en geniet mee !

Afspraak: wij vertrekken met eigen wagens, zoals steeds kostendelend, op de Bist te Wilrijk om 8.00 u. en eindigen ter plaatse omstreeks 17.30 u.

Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, regenjasje, stevige wandelschoenen, picknick en fototoestel.

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Leiding: Marc Hofman 0494/56 01 07

Zondag 14 april - 14.00 u. voorjaarsfietstocht, op zoek naar voorjaarsflora in Edegem

Vorig jaar organiseerde de afdeling een korte fietstocht te Wilrijk op zoek naar "onbekende hoekjes" en voorjaarsflora. Dit viel (ondanks de regenbuien) erg in de smaak vandaar dat we deze prille traditie vandaag voortzetten maar ditmaal te Edegem.

Edegem, vooral het Hof Ter Linden en de Edegemse beekvallei, herbergen nog heel wat mooie voorjaarsflora.

Na een wandelingetje in Hof Ter Linden nemen we de fiets en volgen de beekvallei op zoek naar "Edegemse mooie natuurkantjes".

Een rustige namiddag, dus ideaal om de spieren wat te strekken, op verkenning te gaan en interessante voorjaarsflora/-fauna te ontdekken.

Afspraak: we komen bijeen om 14.00 u. aan het postkantoor te Edegem (ingang dreef naar Hof Ter Linden, recht over de kerk) en zijn hier rond 17.15 u. terug.

Meebrengen: een fiets natuurlijk en stevige wandelschoenen (of zelfs laarzen voor Hof Ter Linden mocht het veel geregend hebben), waterdichte kleding en vooral een lentehumeur !

Leiding en gidsen: Johan Claessens

Johan.claessens@gmail.com

Hugo Waeterschoot - 03/455 22 12

Hugo.waeterschoot@scarlet.be

Zaterdag 20 april - 16.30 u. Bevers in het Viersels gebroekt

Sinds Natuurpunt begin 2011 publiek maakte dat er al enkele jaren evidentie was van de aanwezigheid van een bever in de Kleine Netevallei, is dit grote maar schuwe knaagdier nooit lang uit het nieuws geweest. In het voorjaar van 2012 slaagde een UA-doctoraatsstudent erin om via cameravallen aan te tonen dat de bever zich na meer dan 150 jaar weer heeft voortgeplant in de provincie Antwerpen. Ongetwijfeld een verrijking voor de natuur, maar een half jaar later haalde dezelfde beverfamilie ook de media omdat door een nieuwe dam op de Kleine Beek zowel

landbouwactiviteiten als geplande beheerswerken letterlijk in het water vielen . . .

Vandaag wandelen we door het Viersels gebroekt met speciale aandacht voor de sporen en leefgewoonten van bevers. Bij droog weer wagen we op het einde ook een poging om één van de dieren even in beeld te krijgen – al is de kans dat dit lukt eerder klein. Daar bevers pas actief worden wanneer het schemert, is het vertrekken van de wandeling hieraan aangepast en is deze activiteit op zaterdag i.p.v. de traditionele zondag ingepland.

Behalve voor de bevers hebben we tijdens de wandeling ook aandacht voor lentebloeiers, dagvlinders, ... die een typisch natte beemdenlandschap zoals het Viersels gebroekt in dit seizoen kleur geven.

Afspraak: omdat het waarnemen van bevers stilte vereist, wordt het aantal deelnemers beperkt tot 15. Aanmelden kan door een mailtje te sturen of te bellen naar de leiding/gids; indien er meer kandidaten dan plaatsen zijn, krijgen de leden van afdeling Zuidrand voorrang.

Vertrek met eigen wagens (kostendelend vervoer) om 16.30 u. op

de Bist te Wilrijk. Aansluiten kan ook om 17.00 u. op de kleine parking links onder de brug van de Nijlensesteenweg (= N116) over het Netekanaal, mits de leiding/gids hiervan te verwittigen. Einde rond 21.15 u. ter plaatse.

Mee te brengen: laarzen of waterdicht stevig schoeisel, aan het weer aangepaste kledij, verrekijker, tussendoortje en drank voor onderweg, ev. zaklamp en fototoestel.

Leiding en gids: Rudy Van Cleuvenbergen 03/464 05 57
rudy.vancleuvenbergen@skynet.be

Voor de ochtendtypen en echte vogelliefhebbers organiseren we een vroeg ochtend wandeling in de Hobokense Polder. Bedoeling: beluisteren en herkennen van de vogelzang en kennis maken met de vogeltrek langsheen de Schelde. Wim Mertens zal de wandeling gidsen en ons de vogelzang leren kennen en Luc Van Schoor zal met zijn groep reeds staan te tellen op de Scheldedijk. Hij zal ons uitleg geven over herkennen van vogels in de vlucht en op het geluid. Hopelijk is het dan gunstig weer om het fenomeen van de trek eens mee te maken. We weten het, het is heel vroeg opstaan maar als alles meezit is zo'n tocht iets speciaals!

Zondag 28 april - 7.00 u. Vogelzang + trektelling in de Hobokense Polder

Afspraak: om 7.00 u. aan de parking tegen de Scheldedijk op het einde van de Scheldelaan. Dit is de straat tussen Polderstad en het reservaat. Einde van de wandeling omstreeks 10.00 u.

Maar wie wil kan nog langer op de telpost blijven.

Mee te brengen: laarzen, verrekijker en eventueel telescoop, vogelgids, een hapje en een drankje voor onderweg.

Gidsen: Luc Van Schoor - 0494/33 63 09

Wim Mertens - 03/216 93 62

Leiding: Tuur Wuyts - 03/449 99 11 - 0474/55 25 75

P.S.: personen die vervoerproblemen hebben kunnen contact opnemen met de leiding om een oplossing te zoeken.

**Je hebt ze ongetwijfeld al voelen prikken:
twee uilenogen die je vanop de**

Natuurpuntkalender 2013 aanstaren.

**En je voelt het ongetwijfeld ook kriebelen om die
kalender in handen te krijgen en op te hangen?
Haal dan nu dit felbegeerde hebbeding in huis.**

**Via Natuurpunt Zuidrand kan je, voor de
ledenprijs van 10 euro, zo'n kalender bekomen.
Neem daarvoor contact op met Tuur Wuyts
(tel **0474/55.25.75** of email **arthurwuyts@telenet.be**).**

Algemene Ledenvergadering en Kaas- en Wijnavond Met toelichting rond de toekomst van Fort 7

Zaterdag 9 februari 2013,
om 19.00 u. in Zaal VISIT, Heistraat 34a te Wilrijk (zijkant Bistplein)

Ieder jaar houden we onze Lokale Algemene Vergadering, kortweg LAV genoemd. Geen saaie boel, maar een feest en vooral een leuke avond zowel voor nieuwe leden als voor zij die al vele jaren meedraaien.

Voor we aan tafel gaan bieden we je dan ook een interessant aanbod met:

- een kort overzicht over **het reilen en zeilen van de afdeling het afgelopen jaar** en
- de **verwachtingen** voor 2013 waarbij we de begroting evenals het bestuur voorstellen **en het activiteitenprogramma van 2013**.

Niets fijner dan een babbel en kennismaking tijdens de maaltijd! We serveren je daarom een uitgebreide **kaas- en wijnavond** (natuurlijk met aandacht voor een gezond slaatje !) gevolgd door het hoogtepunt van de avond...: **het overzicht van grappige en leuke momenten van het afgelopen jaar**.

Tot slot lichten we de **situatie van Fort 7** toe. Inderdaad je las het misschien reeds eerder in dit tijdschrift maar er staat hoogstwaarschijnlijk heel wat te gebeuren met Fort 7. De overheid wil het natuurreservaat overdragen aan Natuurpunt. Anderzijds heeft het kabinet dat Monumenten en Landschappen beheert haar interesse laten blijken voor een gezamenlijk project "Monument in de natuur". We lichten deze nieuwe situatie even toe, stellen je het voorstel van reactie van het afdelingsbestuur voor en geven éénieder de kans om te reageren en suggesties aan te leveren. Het bestuur wil voor zulk een belangrijke stap immers bogen op een brede steun van de leden.

We eindigen de avond naar goede gewoonte met de **uitreiking van de geselecteerde afdelingsfoto's** van het jaar! Uit het binnengestuurde digitale materiaal voor 2012 kiezen we van iedere fotograaf het meest originele natuurkiekje of foto's die de afdelingswerking in 2012 demonstreerden.

Staat de bescherming van de natuur in je agenda en wil je eens proeven van het kloppend hart van de vereniging.... dan staat **zaterdag 9 februari 2013 nu al met stip gemerkt in je agenda**. Deze avond vormt voor nieuwe en al wat meer geroutineerde leden een uitgelezen mogelijkheid om op een aangename manier kennis maken met onze actieve afdeling.

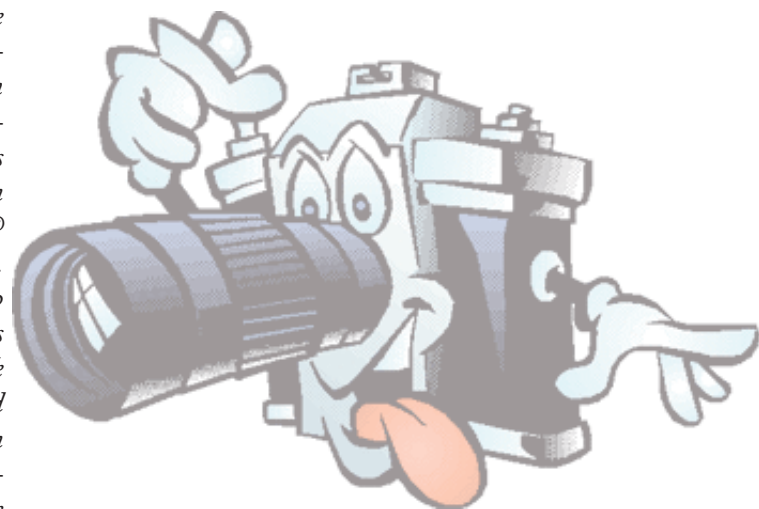
Dit alles kost slechts **€ 10/persoon*** (inclusief kaas, 2 glazen wijn en onbeperkt water) **bij voorinschrijving** voor 1 februari (graag een berichtje aan Guido Callaerts - 03/828 11 03 of callaertsguido@telenet.be), of € 12 ter plaatse zonder voorinschrijving, beide te betalen aan de kassa bij de ingang. Het wordt dus ongetwijfeld weer een fijne avond! Opgepast zoals in de titel aangegeven gaat de kaas- en wijnavond door in zaal VISIT Heistraat 34a, (zijkant van het Bistplein) naast kledingzaak Apostrophe.

**er kan in de mate van het mogelijke rekening worden gehouden met dieetvoorschriften of veganistische levenswijze indien melding bij de inschrijving.*

Oproep voor binnenbrengen van elektronisch beeldmateriaal !

Het aangename en fijne karakter van de LAV is in grote mate te danken aan de prachtige en grappige beelden van afdelingsactiviteiten van het afgelopen jaar die jullie iedere keer binnensturen !!! Vandaar onze (jaarlijkse) oproep voor elektronisch beeldmateriaal over onze activiteiten van 2012 ! Heb jij nog digitale foto's liggen of ken je gewoon een prettige anekdote over het afgelopen werkjaar, bezorg het dan graag aan René Heylen, heylen.rene@gmail.com of Hugo Waeterschoot, Groenstraat 59, 2540 Hove (hugo.waeterschoot@scarlet.be) liefst voor 1 februari. We zijn vooral op zoek naar foto's met sfeerbeelden en mensen en mooie natuurkiekjes van het afgelopen jaar; de kwaliteit doet er echt niet toe hoor ! We selecteren uit jouw contributie dan het mooiste of origineelste beeld dat we laten afdrukken op groot formaat. Digitale foto's kunnen doorgezonden worden (< 10 !) of beter nog op een CD of memorystick af te leveren op één van voorgaand vermelde adressen. Onze dank bij voorbaat !

Hugo en René

Fort 7 nieuws

Hoewel het aanbod aan vogels op F 7 eerder beperkt is worden er van tijd tot tijd toch soorten gezien of gehoord die het vermelden waard zijn.

Zo de Grote gele kwikstraat, deze sierlijke en actieve vogel komt in de broedtijd voor aan snel stromende beken, dus voornamelijk in de Ardennen, Henegouwen en de Voerstreek en hier en daar in Brabant. Een aantal jaren geleden was er ook een broedgeval aan de slotgracht van het klooster in Zevenbergen (Ranst).

In najaar en de winterperiode komt de Grote gele kwikstaart ook voor in onze regio langs rivieroevers en o.a. ook aan waterzuiveringstations.

Welnu, op 28 september waren er 2 ex. in F 7 en op 14 en 16 oktober telkens 1 ex..

De vogel verbleef op het slik vlak vóór de rietkraag en was zeer actief op zoek naar voedsel en kon langdurig geobserveerd worden. Dit zijn waarnemingen om van te genieten !

Op 20 oktober was er een andere opmerkelijke waarneming, het betrof de Bladkoning.

Weinigen onder ons zullen deze vogel al ooit gezien hebben. Het is een kleine vogel van 11 cm lengte die verwant is met de Tjiftjaf, Fitis en Fluitier. Het is bij ons een zeldzame pleisteraar die afkomstig is uit de Siberische taïga. Het was een auditieve waarneming die opgetekend werd door Wim Veraghtert.

Een ander verhaal is het voorkomen van de paddenstoelen deze herfst. Het massaal voorkomen van paddenstoelen overal ten lande was een gevolg van de nodige vochtigheid en de zachte temperaturen. Hierna een kleine greep uit enkele soorten op F 7. Het lijstje werd opgesteld door de leden van de Antwerpse Mycologische Kring. Het betreft o.a. Vliegenschwam, Heksenchermpje, Nevelzwam, Carbolchampignon, Sneeuwzwammetje (geslacht Wasplaten) en Meidoorndonsvoetje (gele lamellen !).

De namen zeggen jullie waarschijnlijk niet zoveel, behalve dan de Vliegenschwam. De geïnteresseerden kunnen er een degelijke paddenstoelengids op naslaan bv. Paddenstoelen Encyclopedie van Gerrit J. Keizer of eens googlen op internet.

Verzamelen inktpatronen.

Werp uw gebruikte inktpatronen niet weg want Natuurpunt heeft een contract met de firma Tomson die lege inktpatronen komt ophalen om te recupereren.

Uw inktpatronen kunt ge dus bezorgen op Fort 7 bij gelegenheid van een activiteit aldaar of bezorg ze aan een van de bestuursleden.

Bedankt voor uw medewerking.

Schoenen met naam www.torfs.be

Schoenen TORFS heeft 1 baanwinkel in onze afdeling te Edegem op de Mechelsesteenweg (nr. 226). Als je de papieren draagtas aan de kassa weigert ten voordele van het milieu, dan stopt schoenen TORFS onmiddellijk 0,15 euro in een nestkast ter plaatse ten voordele van de natuur. De winkel van Edegem steunt hiermede het reservatenfonds. Bovendien krijg je als lid van Natuurpunt steeds 10 % onmiddellijke

korting aan de kassa bij de aankoop van een paar nieuwe schoenen. De enige voorwaarde is je lidkaart laten zien en een paar oude schoenen meebrengen. Ook de opbrengst van de oude schoenen gaat naar een goed doel, een aantal ontwikkelingsprojecten in Afrika.

De afdeling gaat een uitdaging voor 6 jaar aan en daagt de nieuwe besturen uit om mee te stappen.

Met meer dan 1200 families lid van de afdeling heeft Natuurpunt zeker “de vinger op de pols” omtrent wat leeft rond open ruimte, natuur en milieu. Uit onderzoek blijkt trouwens dat meer dan 50 % van de bevolking met plezier gaat wandelen, genieten, beleven,... in Natuurpunt reservaten wat ons meteen de meest gekende organisatie/merk van Vlaanderen maakt. Logischerwijs dus dat we verantwoordelijkheid nemen en trachten de vraag van de bevolking naar groene ruimte te vertalen naar de beleidsmaker. Kort na de gemeenteraadsverkiezing heeft de afdeling daarom een memorandum verstuurd naar Wilrijk, Edegem en Hove met een aantal concrete suggesties om de “toekomst van de open ruimte en biodiversiteit” veilig te stellen. Voor ieder van de gemeenten/districten definieerden we een 10-tal punten aangepast aan de lokale situatie en gegroepeerd rond 3 thema's: 1) lokale inspraak rond natuur en milieu, 2) behoud en ontwikkeling van de open ruimte en de natuur en 3) een gerichte aandacht voor biodiversiteit. Voor Edegem werkte de afdeling hieromtrent samen met VMPA, die de lokale natuurgidsen vertegenwoordigt.

Zoals reeds in het voorwoord aangegeven hebben de vorige besturen een belangrijke basis gelegd voor een aantal uitdagende projecten rond open ruimte en biodiversiteit. Natuurpunt (en de bevolking) rekenen er nu op dat deze ook in de praktijk worden geconcretiseerd. Onderstaand hebben we op een geïntegreerde manier de belangrijkste punten uit de drie memoranda samengevat. De volledige teksten kan je raadplegen op onze website (www.zuidrand.be) Jaarlijks zullen we in rAntGroen evalueren of we samen met de nieuwe besturen echt vooruitgang hebben gemaakt, want niets is meer demotiverend dan loze beloften.... niet waar?

Memorandum vanwege Zuidrand Antwerpen voor de nieuwe besturen van Wilrijk, Edegem en Hove

Natuurpunt Zuidrand Antwerpen staat voor aandacht en nauwe betrokkenheid van de lokale bevolking bij milieu en het beheer/behoud van natuur en open ruimte. Uit recent onderzoek voorafgaand aan de verkiezingen is bovendien gebleken dat open ruimte en natuur samen met mobiliteit de absolute aandachtspunten zijn van de bevolking op lokaal vlak en daarom zeker gepaste aandacht verdienen. Natuurpunt meent dat zij hier een belangrijke gesprekspartner is om praktische aanbevelingen aan te reiken aan het districtsbestuur om dit beleid gestalte te geven.

Hove, Edegem en Wilrijk hebben op dit vlak gelukkig nog heel wat positiefs te bieden en de vereniging wil zich daar in de komende jaren ook actief voor inzetten. Natuurpunt Zuidrand Antwerpen heeft daarom een tiental aanbevelingen en bezorgdheden voor het nieuwe gemeente/districtsbestuur samengevat in de volgende 3 aandachtspunten.

1. Aandacht voor de betrokkenheid van de burger

De betrokkenheid van de burger en de aanpak van de natuur en milieuproblematiek op lokaal vlak bevorderen de verstandhouding en het draagvlak !

Wilrijk

- De Minaraad van Antwerpen is een belangrijk overkoepelend “inspraak en overleg orgaan” rond milieu en natuur en richt zich voornamelijk op grote en strategische dossiers. De goedkeuring en invoering van het Groenplan is hierbij een belangrijk aandachtspunt voor het lokale niveau. Zuidrand Antwerpen vraagt de aandacht van het nieuwe Wilrijkse bestuur om de aanbevelingen uit dit plan ten volle te ondersteunen en uit te voeren.
- Deze raad is voor de plaatselijke bevolking echter een “te ver van mijn bed” gegeven waardoor de lokale betrokkenheid en de aandacht voor lokale zaken rond natuur en milieu onvoldoende aan bod komen. Daarom vraagt de vereniging om aanvullend een lokaal milieu- en natuuroverleg op te starten in een gepaste vorm, volledig gericht op lokale zaken. De afdeling wenst daar zeker mee haar schouders onder te zetten.
- De afdeling zal in evenwicht met de natuurwaarden van Groen Neerland en Fort 7 de lokale bevolking trachten te betrekken en hoopt hiervoor op gepaste tijden op de steun van het bestuur te mogen rekenen.
- Momenteel lopen er onderhandelingen met ANB om het Fort in eigen beheer te nemen; gesprekken waar we het Wilrijkse bestuur bij willen betrekken. Natuurpunt wil op langere termijn op Fort 7 de inrichting van een bezoekerscentrum overwegen met aandacht voor zowel de natuur- en monumentwaarden van het Fort en het domein Schoonselhof. Voor Groen Neerland wenst Natuurpunt mee invulling te geven bij de openstelling van het gebied in 2013 en regelmatig wandelingen voor de bevolking in het kerngebied te verzorgen.

Edegem

- De gemeentelijke Minaraad is een belangrijke schakel in de discussie met een vertegenwoordiging van de bevolking. Natuurpunt en VMPA willen zich hiervoor blijven inzetten en vragen dat het bestuur naast de planningsaspecten voldoende aandacht besteedt aan de praktische uitvoering en opvolging.
- Wij wensen ons steentje bij te dragen tot het betrekken van de lokale bevolking voor lokale natuur en milieu-initiatieven zoals

educatieve evenementen op het Hof Ter Linden of de Paddenoverzetacties, de Nacht van de Duisternis, de Week van het Bos, de Dag van het Park en andere initiatieven. Het uitgebreid ledenaantal van Natuurpunt te Edegem is hier een bijkomende troef. Onze vrijwilligers steken graag een handje toe. Langs de andere kant vragen wij dat de gemeente haar communicatiekanalen optimaliseert opdat al deze initiatieven en inzet een bredere weerklank zouden krijgen in het gemeenteblad en de gemeentelijke website en internetpagina's.

- De recreatiedruk is hoog te Edegem (mensen houden immers van open ruimte) en een verdere spreiding is zeker aangewezen. Het oorspronkelijk plan voor de aanleg van een wandel- en fietspad achter de golf en meer aandacht voor trage wegen kunnen zeker op een groot draagvlak bij de bevolking rekenen. De trage wegen rond Hof Ter Linden bijvoorbeeld zouden zeker aan een grote behoefte voldoen. Wij stellen het dus op prijs indien dit aandachtspunt wordt meegenomen in het verdere beleid. Een samenwerking met de vzw Trage Wegen moet dit in een relatief kort tijdsbestek praktisch realiseerbaar maken.

Hove

- De gemeentelijke Minaraad is reeds lang actief maar wordt heden vooral bevolkt door de geledingen en politieke partijen. Aangezien deze raad een belangrijke schakel vormt in het overleg met de bevolking, wil Natuurpunt bepleiten dat de raad maximaal wordt opengesteld naar "geïnteresseerde burgers". De open milieuraden van de afgelopen twee jaren waren hier reeds een goede aanzet toe.
- Natuurpunt wil zich blijven inzetten voor de gemeentelijke Minaraad en vraagt dat het bestuur in de komende legislatuur via de Minaraad vooral werk maakt van de finalisatie en de praktische uitvoering en opvolging van het Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan dat de visie rond natuur te Hove mooi samenvat.
- Natuurpunt zal zijn steentje bijdragen tot het betrekken van de lokale bevolking voor lokale natuur- en milieu-initiatieven zoals educatieve evenementen in het Uilenbos en andere groene gebieden te Hove.

2. Aandacht voor het behoud en ontwikkeling van natuur en open ruimte

Ondanks het stedelijke karakter zijn er nog heel wat groene en open gebieden in Wilrijk, Edegem en Hove. Deze te behouden, ontwikkelen en waar mogelijk toegankelijk maken, is een aandachtspunt om de leefkwaliteit te bewaren. Ieder van deze gebieden verdient specifieke aandacht.

Wilrijk

- Geitenpad: de plassen langs dit pad herbergen een grote biologische waarde en vormen de voortplantingsplaats van de Europees beschermde Kamsalamander. In het Groenplan worden dus best stapstenen uitgewerkt om de verdere verspreiding van deze soort te bevorderen.
- Klaverblad: deze zone is van groot belang gezien haar nog relatief open karakter en vooral als brongebied voor de Hollebeek. Beide functies dreigen echter verloren te gaan door een te intensieve beweiding met paarden. Natuurpunt vraagt hierbij om de wet strikt toe te passen (geen overdaad aan stallen, ...) en is bereid de meest waardevolle stukken te vrijwaren om het voedingsgebied van de Hollebeek te verzekeren.
- Groen Neerland: de afdeling blijft zich inzetten voor het beheer en de educatieve aspecten en hoopt op een goede samenwerking met het district. De verbinding met het Geitenpad blijft een aandachtspunt. De tussenliggende zone wordt grotendeels ingenomen door een maïsakker, qua biodiversiteit een 'woestijn' en een bedreiging voor de omgeving door overbemesting en onkruidbestrijding. Natuurpunt wenst dit tussengebied te vrijwaren.
- Fort 7 is een biologisch pareltje getuige de erkenning als natuurreservaat. Natuurpunt blijft zich ten volle inzetten voor dit gebied en zou graag enkele aandachtspunten (bv. vleermuizenbeheer) willen integreren met deze voor het Schoonselhof aangezien beide gebieden elkaar (biologisch) aanvullen.
- Project Moerelei: de afdeling is groot voorstander van het doorknippen van het doorrijdend verkeer en de uitbreiding en aansluiting van deze zone met het Fort. Er zal hier tevens moeten gestreefd worden naar een verzoening tussen zachte recreatie (bv. kinderboerderij) en de meer harde recreatievormen (bv. wielerpiste).
- Struisbeekvallei: langsheen de Struisbeek op Wilrijkse zijde zijn er enkele duidelijke overtredingen van de ruimtelijke ordenings- en vergunningswetgeving (illegale grootschalige parking en waterlozingen, illegale aanleg van bermen, ...). Natuurpunt vraagt dat het district haar voorbeeldfunctie t.o.v. de bevolking blijft verzorgen en gepast optreedt binnen haar bevoegdheden en politieke drukkingmiddelen.
- Meer aandacht voor zachte vervoersvormen: Wilrijk slibt dicht! Natuurpunt onderkent het belang van doorrijdend verkeer en ontsluiting. Natuurpunt vraagt het bestuur echter om meer lokale fietspaden te voorzien. Ontbrekende schakels zijn legio en werden opgesomd in het voorstel aan het bestuur.
- Bovenop de specifieke aandacht per gebied is er een grote bezorgdheid dat de verschillende groene/open gebieden te Wilrijk zo langzaamaan eilanden dreigen te worden waardoor zowel de natuur als de recreatieve waarde verloren gaan. Bovendien bestaan er nog enkele relicten groen van grote waarde die onbekend zijn (bv. Ferrarisbos langs de Fotografelaan). In het kader van het Groenplan Antwerpen heeft men een overzichtsplan uitgewerkt. Natuurpunt stelt daarom voor om dit onverwijd te detailleren op districtsniveau.

Edegem

- Edegemse Beekvallei: deze beekvallei is een belangrijk maar sterk versnipperd groengebied. Vooral de originele knotessenrijen en de vochtige gebieden stroomafwaarts verdienen de nodige aandacht en bescherming. Zo is het vochtig bos langsheen de Prins Boudewijnlaan van bijzondere waarde (planten, amfibieën, ...) maar kan iedere beïnvloeding van de waterstand fataal zijn. In het GNOP worden dus best bijkomend maatregelen genomen om de waterbeheersing te garanderen. Voor de bovenloop van de Beek tot aan de Prins Boudewijnlaan ligt een door de gemeente gevraagde studie klaar voor natuurlijke hermeandering en

zachtere ecologische oevers. VMPA en Natuurpunt bepleiten de uitvoering hiervan.

- Hof Ter Linden: dit gebied bevat mooie natuurwaarden waarvan er enkele bijzondere wettelijke bescherming genieten. Het oude bomenbestand herbergt zeldzame vogelpopulaties (bijvoorbeeld Kleine bonte en Zwarte specht). Het gebied ligt in de kwelzone van zuid Antwerpen en het bomenbestand heeft nu reeds te lijden van de waterstandswijzigingen tengevolge de onoordeelkundige rooiingswerken van enkele jaren geleden. Natuurpunt wil het bestuur en de andere partners dan ook vragen om bijzondere aandacht te schenken aan de waterbeheersingsproblematiek en snel in te grijpen. Een evenwichtig bomenbestand (waarin ook oude en verrotte bomen een belangrijke functie hebben) en een evenwicht tussen natuurbehoud, de draagkracht van het gebied en openstelling van het domein zijn bijkomende punten die een grondige analyse vergen. De recreatiedruk op Fort 5 geeft aan dat met dit laatste voorzichtig dient omgesprongen in Hof Ter Linden dat vele malen kwetsbaarder is. Onder begeleiding van de natuurgidsen van VMPA en Natuurpunt kan het kwetsbare deel van het gebied gecontroleerd opengesteld worden. Natuurpunt is zeker bereid om als grootste natuurbeherende organisatie van Vlaanderen haar wetenschappelijke en praktische kennis ter beschikking te stellen voor de uitwerking en opvolging van een gepast beheersplan. De vereniging zal de ontwikkeling van het dossier opvolgen en wil gerust op verzoek, beleids/beheersondersteunend optreden voor de eigenaren. Verder verbindt de organisatie zich er toe om systematische inventarisaties van het gebied uit te werken en ter beschikking te stellen.
- Fort 5 is in hoofdzaak een recreatiegebied al is het voor de vleermuizenpopulatie lokaal een belangrijke schakel, getuige de Europese erkenning. Natuurpunt erkent het belang van recreatie en stelt voor om dit te balanceren met Hof Ter Linden waar eerder de natuurwaarde voorop zou moeten staan. VMPA zet zich ten volle in voor de educatieve aspecten van dit domein en Hof Ter Linden. De bosbeheersplannen van beide gebieden worden best geïntegreerd, aangezien ze elkaar aanvullen.
- Het GNOP (Gemeentelijk Natuur Ontwikkelingsplan) voor Edegem is reeds enige jaren oud en aan een “upgrade” en verfrissing toe; het biodiversiteit charter en de klaardere kijk op de resterende natuurwaarden in het achterhoofd. Wij stellen dan ook voor dat in 2013 dit plan wordt aangepakt zodat het een solide en accurate uitgangsbasis blijft voor het Natuurbeleid van de gemeente Edegem.
- Verder is er een bezorgdheid dat de verschillende groene/open gebieden te Edegem eilanden dreigen te worden waardoor zowel de natuur als de recreatieve waarde deels verloren gaan. Bovendien bestaan er nog enkele kleine relictgroen van grote waarde die grotendeels onbekend zijn (bv. Ferrarisbosje in de Edegemse Beekvallei, de resterende Boerenzwaluwpopulatie achter de golf, ...). Wij vragen daarom om een overzichtsplan uit te werken ter identificatie van de kwetsbare gebieden en vooral een aanzet tot hun verbinding te zoeken. Aandacht voor kleine landschapselementen, smalle verbindingstroken kunnen hier belangrijke aanzetten zijn.

Hove

- Uilenbos: dit prachtige bosgebied sluit aan bij de bossen van Moretus en wordt gekenmerkt door grote verschillen in bostypes. De biodiversiteit is er erg hoog en bijzonder waardevol, echt een pareltje ten zuiden van Antwerpen. Het beheersplan van het bos is echter aan herziening toe en Natuurpunt vraagt aan het bestuur om samen met de eigenaar (OCMW Antwerpen) de toekomst van dit gebied te verzekeren door een ambitieus en gepast plan uit te werken waarin ook de bedreigingen (oude bomenbestand, druk van de jacht en de te extensieve landbouw) worden erkend en naar passende oplossingen wordt gezocht.
- Park Wyninckhove: het kasteelpark achter het gemeentehuis is een mooi broekbos met enkele goed ontwikkelde amfibieënpopulaties. De hoofdfunctie is zachte recreatie, met nevenfunctie natuur. De afstemming is door de toenemende recreatiedruk wat zoek geraakt en Natuurpunt stelt voor om enkele kleine maatregelen te treffen om “overdruk” te vermijden in de meest kwetsbare delen van het park.
- De kasteeldomeinen: Hove heeft nog vele en mooie kasteeldomeinen met soms prachtige oude boombestanden en voorjaarsflora. Spijtig genoeg worden deze bijna allemaal individueel beheerd en soms met weinig kennis van zaken. Vandaar een vraag naar het bestuur en de Minaraad toe voor overleg met de eigenaren om deze waardevolle brokken groen voor de gemeente Hove niet verloren te laten gaan.

3. Gerichte aandacht voor de biodiversiteit te Wilrijk, Edegem en Hove

Te Wilrijk, Edegem en Hove is er gelukkig nog heel wat biodiversiteit te beleven door de groene vingers die vanuit het zuiden het gebied penetreren.

- Natuurpunt is erg blij met de ondertekening van de Biodiversiteit charters (verklaring voor Wilrijk). De uitvoering hiervan laat toe om op een gestructureerde wijze concrete invulling te geven voor een gepast beleid rond biodiversiteit. Natuurpunt vraagt een jaarlijks planning- en resultaatoverleg en ziet de actiepunten graag ingebed in de lokale planning en uitwerking van het Groenplan (Antwerpen), en Gemeentelijke Natuurontwikkelingsplannen (Hove en Edegem)
- Natuurpunt wil natuurlijk zelf haar steentje bijdrage door op jaarlijkse basis gerichte biodiversiteit-inventarisaties te verzekeren en de resultaten via “waarnemingen.be” ter beschikking te stellen van de besturen.
- De massale aanplant van maïs leidt tot een verwoestijning van de biodiversiteit en vormt zo dicht bij de stad zelfs een potentiële bedreiging voor de volksgezondheid door de zware bemesting en het pesticidengebruik. Het strikt toepassen van bestaande wettelijke middelen behoort tot de beleidsmogelijkheden van het lokale beleid die Natuurpunt correct toegepast wenst te zien.
- Soortenbeleid: de biodiversiteitsverklaring/charter vraagt in het kader van de invulling van de Europese richtlijn rond biodiversiteit aandacht voor een gepast soortenbeleid en heeft daartoe Kamsalamander en Haas (voor Wilrijk), Ree en Hazelworm (voor Hove) en Oranjjetipje en de Pad (voor Edegem) als kernsoorten opgenomen. Natuurpunt vraagt dan ook gepaste aandacht voor de aangereikte actiepunten om het soortenbeleid verder te stimuleren (bv. (gier)zwaluwennesten, poelenplan, afrasteringen voor de paddentrek, reevriendelijke graasgebieden,)
- Natuurpunt hoopt op een verdere ondersteuning voor de aanplant van streekeigen heggen en hagen middels gepast beleid.

- Natuurpunt van haar zijde belooft deze actie verder te coördineren en ondersteunen.
- Natuurpunt beseft dat bepaalde natuuraspecten ook overlast kunnen meebrengen. De uitbreiding van het vossenbestand in de regio door de toename van de rat door de maisteelt is een aandachtspunt waarbij de vereniging zeker open wil over blijven communiceren naar de bevolking om beschermingsmaatregelen voor lokaal pluimvee te stimuleren. Een tweede aandachtspunt is de sterke uitbreiding van niet gewenste exoten (Japanse duizendknoop, Canadese gans,...) waarbij Natuurpunt vraagt om zo snel mogelijk invulling te geven aan een lokaal exotenbeleid en beheer teneinde de kosten verbonden aan de beheersing niet te laten escaleren in de toekomst.

En tot slot!

Natuurpunt wenst de nieuwe besturen een vruchtbare legislatuur toe en hoopt op een duidelijk signaal naar de burger dat natuur, milieu en open ruimte voor het lokale beleid een prioriteit zijn om de leefbaarheid en de verwevenheid van bewoning, recreatie en natuur te verzekeren. Natuurpunt Zuidrand Antwerpen is zeker bereid hier constructief mee aan te bouwen zoals hierboven aangegeven.

Hugo Waeterschoot (Hove)

Rudi Leemans (Wilrijk)

Johan Claessens (Edegem)

verrekijkers
telescopen
microscopen
accessoires

www.sightsofnature.com

Peter De Conincklein 108, 2000 St.-Andries Brugge, 030/21 30 01

Natuurpunt “goes electronic”!

Facebook

Neen, dit is geen parodie om “Natuurpunt gaat classic” (pen en papier) te promoten, integendeel... Eva, Niels, René en Eddie hebben hun schouders gezet, of beter hun computer, onder een project om de afdeling verder elektronisch te ondersteunen met nieuwe communicatiemiddelen. Onze afdeling heeft nu in aanvulling van onze webstek (www.zuidrand.be) zich aangesloten op de sociale media en heeft nu ook een eigen facebookpagina. Je kan deze raadplegen (like it of vind ik leuk !) via: Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. Maak zeker gebruik van dit nieuwe communicatiemiddel want het laat ons toe om kort en gepast op de bal te spelen rond activiteiten en actualiteiten.

Natuurpunt Zuidrand Antwerpen zet zich in voor het behoud, de verdediging en de versterking van natuurwaarden in de gemeenten Edegem, Hove en Wilrijk.

**Vanaf nu kan je ons ook volgen op Facebook.
We heten je alvast welkom.**

*(Zoek in Facebook of met een zoekmachine op
“Natuurpunt Zuidrand Antwerpen” en je zal ons snel vinden)*

Elektronische versie van het tijdschrift rAntGroen

Maar ook jij kan (meer) elektronisch gaan! Vanaf heden bezorgen we de rAntGroen in elektronische vorm aan ieder die hiervoor registreert ! We sturen je dan meteen bij publicatie een hyperlink zodat je de nieuwste versie van het tijdschrift snel en efficiënt kan downloaden op je PC, I-pad of Smartphone. Op deze wijze ben je altijd “up to date”, waar je ook bent. Bovendien kan je rustig (elektronisch) bladeren (zelfs met je vinger indien je over Windows 8 en een touch screen beschikt) en alle foto's in kleur bewonderen. Het enige wat we je vragen is een mailtje te sturen naar redactie@zuidrand.be met vermelding: “graag rAntGroen ook elektronisch”. We blijven je in aanvulling zeker en vast ook nog het papieren tijdschrift sturen !

Jaarlijkse tuinvogeltellingen ‘Vogels Voeren & Beloeren 2013’: wat kan ik doen?

Op 2 en 3 februari 2013 zijn het Nationale Vogelteldagen: ‘Vogels Voeren en Beloeren’ genaamd! Inderdaad onze tuinvogels hebben het in de winter vaak moeilijk om voldoende eten te vinden in onze stadse omgeving Door hen kundig te voederen help je hen door een moeilijke periode en kan je ze meteen mooi waarnemen en tellen! De nationale telgegevens laten Natuurpunt toe om een zicht te krijgen op de verspreiding en trends in voorkomen; we stellen het dan ook bijzonder op prijs wanneer je de telgegevens van dit weekend kan doorgeven via de nationale telwebsite op www.natuurpunt.be Op deze website vind je trouwens een mooie brochure met afbeeldingen van de meeste tuinvogelsoorten, hoe ze te herkennen en telinstructies. Je kan hier trouwens ook alles over de voorbije wintertelling 2011-2012 lezen, best interessant. We rekenen erop dat je mee telt.

Amfibieënactie 2013

5 jaar paddenoverzet in Edegem.

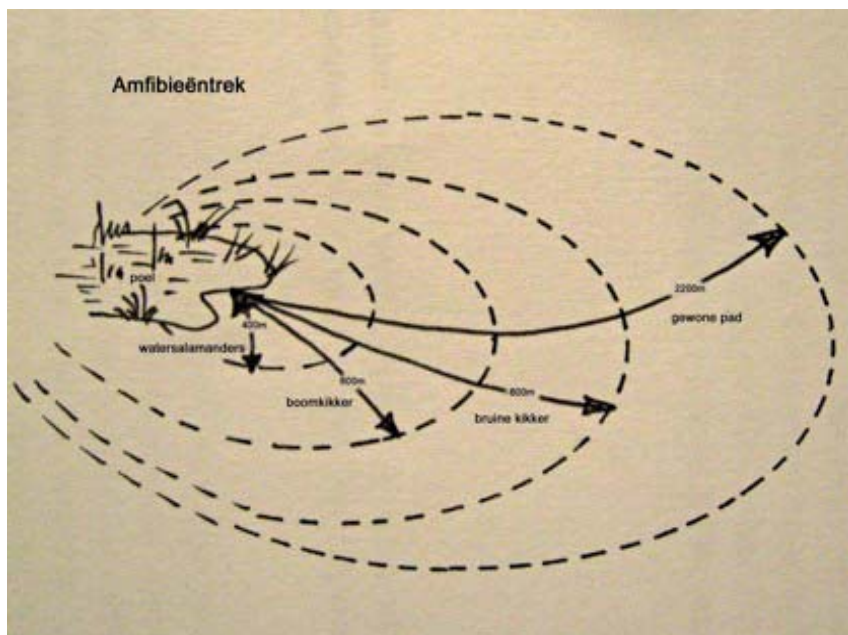
De huidige biodiversiteit op aarde is het resultaat van meer dan drie miljard jaar evolutie. De toenemende impact van menselijke activiteiten heeft echter geleid tot een nooit geziene afname van de diversiteit aan genen, soorten en ecosystemen. Soorten verdwijnen vandaag meer dan duizend keer sneller dan gedurende de afgelopen miljoenen jaren. De oorzaken zijn habitatverlies en fragmentatie, vervuiling, de invasie van exotische soorten, overbejaging en overbevissing, en, eerder recent, klimaatverandering.

De meest bedreigde soortengroep is die van de amfibieën. Van de 6285 beschreven soorten zijn er 1895 (30 %) bedreigd met uitsterven. Van de 19 in Vlaanderen voorkomende reptielen- en amfibieënsoorten zijn er 8 bedreigd. **Al zijn onze lokale amfibieën niet meteen met uitsterven bedreigd, ons doel is om het niet zo ver te laten komen.**

Kattenbroek, zoals de naam zelf zegt, is van oorsprong een "broek". Pierre Hens, historische gids in Edegem weet hierover te vertellen: *In het boek van Van Passen 'Geschiedenis van Edegem' (p. 789) spreekt men over gemeenschapsgronden aan de grens met Kontich. Het zijn het Reebroek (1348) en de Kattenbroeken (1423). Het zijn deels ontwaterde moerasgronden aan de beek. Ideaal dus voor kikkers en padden. Ze worden gebruikt als gemeenschappelijke weidegrond voor het rundsvee (cattle) en voor de hooiwinning. Oorspronkelijk was de naam cattelbroecken. Maar de betekenis van dit Middelnederlands woord ging in de loop van de tijd verloren. Het volk maakte er dan maar katten van. Ten oosten van het Arendsnest liggen nog enkele percelen grond met toponiemen als: grote beemd, bovenbeemd en benedenbeemd. Beemden zijn graslanden aan beken. Er moet daar ook drie bunder bos geweest zijn (p. 840).*

Amfibieën houden zowel van het water als van het land maar vooral de eieren en de larven zijn in grote mate afhankelijk van water. Zonder water zouden de eitjes, die ingepakt zijn in een geleachtige substantie, al vlug uitdrogen en niet meer levensvatbaar zijn. En de larven ademen door kieuwen, dus zonder water zouden ze sterven als een vis op het droge. De volwassen dieren kunnen het wel wat langer zonder water stellen, zolang er maar vochtige plekje voorhanden zijn in hun woongebied.

Amfibieën zijn niet in staat om zelf hun lichaamstemperatuur te regelen. Bij koud weer kunnen ze niet meer functioneren en dus

zoeken ze een warme plek onder hout, bladeren of in de modder en gaan in winterslaap.

Maar bij de eerste warme regen en zachte avonden in het voorjaar verlaten geslachtsrijpe dieren hun winterplaats en trekken massaal naar de voortplantingspoelen. Padden kunnen zo tot meer dan 2 kilometer ver trekken. Niet alleen de gewone pad maar ook kikkers en salamanders gaan ieder voorjaar op tocht, zij het over kortere afstanden. (zie tekening).

Normaal gebeurt de trek verspreid over 3 tot 4 weken, afhankelijk van regen en temperatuur. Door de grootschalige migratie, vaak over grote afstanden en straten overstekend, sneuvelen er elk jaar nogal wat dieren.

Gelukkig zijn er vrijwilligers die ieder jaar de padden een handje helpen bij het oversteken. Met de **logistieke steun van de gemeente Edegem** plaatsen we ook dit jaar paddenschermen in Katten-

broek zodat de trekkers bij hun poging om de straat over te steken in emmers vallen. Tweemaal per dag worden deze dieren dan aan de overkant gezet zodat ze veilig verder kunnen.

Ook in de Boerenlegerstraat en omgeving patrouilleren dan dagelijks vrijwilligers om de amfibieën veilig richting Arendsnest te sturen. Deze omgeving is ideaal om met kinderen mee een stukje natuur te komen beleven. De kinderen mogen mee de diertjes van de straatkant oprapen en ze zelf naar de overkant brengen.

Amfibieën worden niet alleen rechtstreeks platgereden. Wanneer een auto meer dan 40 km/uur rijdt worden deze kleine dieren ook door de luchtverplaatsing meegesleurd en ze storten dan op het asfalt te pletter, onbeschadigd maar morsdood.

Dank u allen om traag te rijden!

Wie graag een handje toesteeft mag zich melden bij:

Kris Vos, Archimedeslaan 44, 2650 Edegem - 03/457 59 38 - KrisV@skynet.be

Je wordt dan persoonlijk verwittigd wanneer de schermen geplaatst worden en/of wanneer de avondrondes beginnen.

Weetjes over kaardenbollen

Herman Snoeck

Op Fort 7 kun je zowel de Grote kaardenbol als de Kleine kaardenbol bewonderen. De Kleine kaardenbol werd voor de eerste keer in 2001 opgemerkt in de tankweg en als gevolg van de beheerswerken (afmaaien en afvoeren van het maaisel) groeien er nu meerdere planten verspreid langs het tankwegpad. De Grote kaardenbol staat voornamelijk langs de betonbaantjes en in de naden van die baantjes.

Normaal zie je deze planten niet samen in eenzelfde gebied omdat ze een verschillende ondergrond vergen, maar de bodem in het fort heeft een gemengde samenstelling omdat bij het graven van de omwallinggracht op bepaalde plaatsen heel wat kalkrijk zand (met fossiele schelpen) boven op de oorspronkelijke kalkarme laag kwam te liggen.

Beide plantensoorten zijn zeldzaam en dus onze bijzondere aandacht waard. We hebben er een aantal flora's en naslagwerken voor uit de kast gehaald. In *rAntGroen* 29 (2009) verscheen reeds een artikel maar hier volgt nog meer informatie.

Deze planten (van het geslacht *Dipsacus*) werden, samen met de geslachten *Succisa* (Blauwe knoop), *Knautia* (Beemdkroon en Bergknautia) en *Scabiosa* (Duifkruid), samengebracht in de Kaardenbolfamilie. Dat was al zo in de *Manuel de la Flore de Belgique* van François Crépin uit 1883. In de 23ste druk van *Heukels' Flora van Nederland (2005)* zijn ze echter alle deel gaan uitmaken van de Kamperfoeliefamilie.

Een overzicht van het geslacht *Dipsacus* leverde volgende soorten die in België en/of ons omliggende landen voorkomen. Opvallend is dat de auteurs niet altijd met elkaar overeen komen wie de wetenschappelijke naam aan de plant heeft gegeven.

Grote kaardenbol (*Dipsacus sylvestris* Huds. of Mill. en *Dipsacus fullonum* L. of Mill.)

In 1986 verscheen de Naamlijst van de flora in Nederland en België (Gorteria - Tijdschrift voor de floristiek) waarin (rekening houdend met een aantal overeengekomen regels) de Nederlandse en wetenschappelijke plantennamen werden vastgelegd voor beide landen. Dat was nodig omdat op dat ogenblik heel wat planten in Noord en Zuid een verschillende Nederlandse naam hadden.

Meteen werden ook een groot aantal namen aangepast of veranderd en de Wilde kaardenbol moest toen Grote kaardenbol genoemd worden. Met de aanpassingen in de Nederlandse spelling nadien werd dat nadien dan Grote Kaardenbol.

In deze naamlijst staan dus ook de twee wetenschappelijke namen voor deze plant.

De Grote kaardenbol groeit het best op matig droge, kalk- en stikstofhoudende zware grond. Warmtelievend: groeit langs dijken en spoorwegbermen vooral op de zuiderhelling. Plaatselijk algemeen, verder zeldzaam (zeker op arme, zure gronden).

De plant is tweejarig. In het eerste jaar ontstaat een wortelrozet die onmiddellijk herkenbaar is: de onbehaarde bladeren hebben een sterk gerimpeld bladoppervlak met scherpe stekels op de midden-

nerf aan de onderzijde. Deze stekels beletten dierenvraat.

Na het overwinteren groeit in het tweede jaar uit de wortelrozet een kaarsrechte, vertakte holle stengel die tot 2 m hoog kan worden en op de ribben met rijen stekels is bezet. (Volgens de Nederlandse oecologische flora zou dat pas gebeuren als de wortelrozet een diameter van minstens 30 cm heeft en zou die rozet dus ook twee keer kunnen overwinteren voor het zover is.) De bladeren staan kruisgewijs tegenoverstaand, zittend en ook bedekt met stekels op de middennerf aan de onderkant. De bovenste zijn smaller en spits, de andere stengelbladeren aan de basis breed keltvormig met elkaar vergroeid, soms gaafrandig, soms gegolfd of zelfs gezaagd. In deze 'kelk' blijft na elke bui regenwater staan, dat waarschijnlijk door het bladoppervlak kan opgenomen worden. Sommige auteurs menen dat klieren op het bladoppervlak een slijmachtige stof afscheiden die zich mengt met het water wat de verdamping zou afremmen. De Franse naam van deze plant, "cabaret des oiseaux", doet vermoeden dat vogels uit de 'kelk' komen drinken, maar wie heeft dat al gezien? Er verdrinken wel insecten in dat water, maar de Grote kaardenbol is geen insectenetende plant.

Bloeitijd: juli-september. Aan het uiteinde van hoofdstengel en zijstengels ontstaat op een langwerpige bloembodem een ovaal-cilindrisch hoofdje met vele tientallen lichtroze of lila (zelden witte) bloemen (tot 1 cm lang) met een onderstandig vruchtbeginsel.

Elk bloempje is omgeven door stekelige stroschubben met stijve rechte punten die iets langer dan de bloemen zijn. Kleine planten (tot 80 cm) hebben gewoonlijk hoofdjes tot 3 cm hoog, die van forse planten halen 8 tot 9 cm. Elk hoofdje is omringd door een omwindsel, bestaande uit 9 tot 15 naar boven gebogen lijnvormige groene omwindselbladen (met stekels op de buitenzijde) die tot de bovenzijde van of over het hoofdje reiken.

Alle hoofdjes bloeien niet gelijktijdig. De bloei vangt aan met een ring van bloemen ongeveer in het midden van elk hoofdje. Naar-

mate de dagen vorderen, deelt zich die bloemenring, zodat er twee op iedere kolf komen. De ene groeit verder bloeiend naar boven, de andere naar omlaag. Als top en basis bereikt zijn is dat hoofdje uitgebloeid.

De bloempjes geuren en produceren veel nectar. Ze worden druk bezocht door vlinders, bijen, hommels en zweefvliegen.

Na de bestuiving (gevolgd door de bevruchting) groeien de vruchtjes tussen de stroschubben. Het zijn nootjes, die gretig door kleine zaadetende vogels 'geogost' worden. Na de vruchtvorming sterft de plant af. De afgestorven bloemstengels blijven nog lang staan.

De Grote kaardenbol is bij ons integraal beschermd: plukken, uitsteken van de wortelrozet of vervoeren van plantdelen (ook de verdroogde stengels) zijn verboden.

Kleine kaardenbol (*Dipsacus pilosus* L.)

Een zeer zeldzame tweejarige plant, die groeit op matig vochtige, kalkhoudende kapvlakten en beschaduwde plaatsen in bossen, op humusrijke grond.

De rozetbladeren zijn lang gesteld en schuin omhoog gericht. (Volgens de Nederlandse oecologische flora kan ook hier de wortelrozet meer dan een keer overwinteren.)

In het tweede jaar groeit op de wortelrozet een vertakte kantige stengel (60-120 cm hoog) bedekt met stugge stekende borstelharen.

De kruisgewijs tegenoverstaande bladeren zijn bijna alle kort gesteld, breed lancetvormig, gezaagd, en de bovenste met twee zijslippen (oortjes).

Bloeitijd: juli-augustus. In kogelronde hoofdjes (2-2,5 cm) aan het

uiteinde van hoofd- en zijtakken staan de witte tot roze trechtervormige bloempjes tussen iets kortere stroschubben. Ze hebben lange paarse helmknoppen en produceren veel nectar. De omwindselblaadjes zijn afstaand of teruggebogen en korter dan het hoofdje.

De vruchthoofdjes blijven in de pels van dieren hangen en worden zo verspreid.

Slipbladkaardenbol (*Dipsacus laciniatus* L.)

Komt slechts op één plaats in Vlaanderen voor en is zeer zeldzaam in Zuid-Limburg (Nederland) en de Eifel (Duitsland).

Het is ook een tweejarige plant. De bladeren van de wortelrozet zijn aan beide zijden behaard. De stengelbladen van de bloemstengel (1 – 3 meter) zijn diep ingesneden, met haren langs de rand.

Bloeitijd: juli tot september. Bloemen wit of bleekroze. Omwindselbladen kort en uitstaand.

Weverskaarde (*Dipsacus fullonum* L. of Mill. en *Dipsacus sativus* L.)

Dit is een cultuurplant uit Zuidwest Europa, die gekweekt werd sedert de oudheid (Grieken).

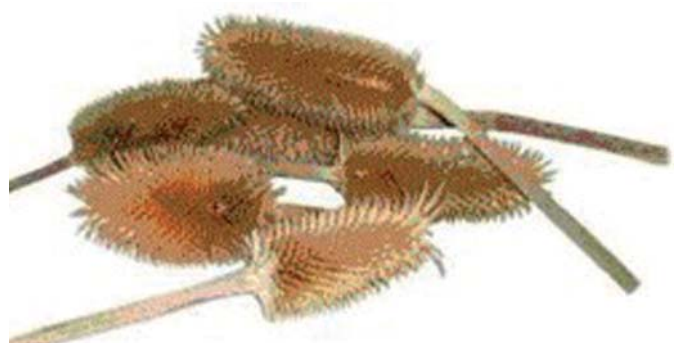
Uit de Manuel de la Flore de Belgique (François Crépin - 1883): soms gekweekt en zeer zelden verwilderd.

Uit de Geïllustreerde Flora voor België (J. Mac Leod en G. Staes - 1947): soms gekweekt, enkele malen verwilderd, zeer zeldzaam.

Uit Meyers Konversations-Lexikon (1903):

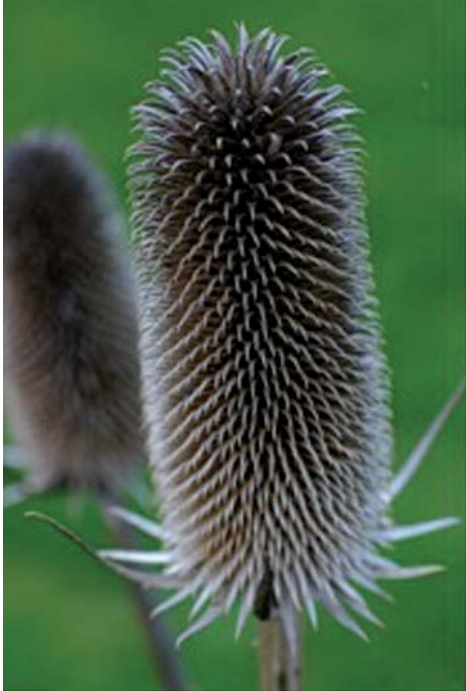
- de Weverskaarde werd op lemige waterhoudende bodem uitgezaaid op bedjes en in de zomer verplant op zo wat 60 cm van elkaar;
- in het tweede jaar werd einde juli, begin augustus met het oogsten begonnen (voor de bloemhoofdjes volledig in bloei staan) wat meerdere weken duurde omdat de bloemhoofdjes niet alle tegelijk in bloei komen;

- een hectare planten leverde in doorsnee 240 000 kaardenbollen, die (na drogen) gebruikt werden om wollen weefsels te reinigen en te ruwen.

De kaardenbollen werden oorspronkelijk ook in Duitsland en Engeland gekweekt, nadien geïmporteerd uit Zuid-Frankrijk waar in 1985 de laatste kwekerij de deuren sloot.

Bloeitijd: juli-augustus. Planten 1-1,5 m hoog. De kaardenbol (5-9 cm hoog) heeft stroschubben met harde haakvormig gebogen punten, nagenoeg even lang als de bloemen. De omwindselbladeren zijn recht, horizontaal afstaand, en weinig of niet omhoog gekruld.

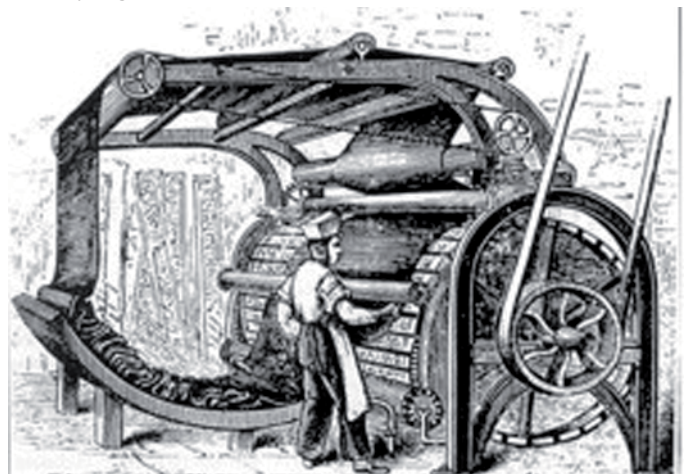

Dat kaarden gebeurde dus met de hand, maar vanaf 1800 werden kaardenmachines ontworpen waarin de kaardenbollen, op lange assen bevestigd, ronddraiden over het weefsel dat aan de lopende meter over die assen bewoog.

Afgeschoren wol wordt ook 'gekaard': het wordt 'gekamd' om er onreinheden uit te halen en om alle wolharen, die schots en scheef door elkaar liggen, te ontwarren en evenwijdig te leggen, zodat zij kunnen worden gesponnen. Dat gebeurt echter niet met kaardenbollen omdat de plantenstekels daarvoor niet stevig genoeg zijn. Hiervoor werden/worden twee plankjes, bezet met metalen pinnen of haakjes, gebruikt.

De Weverskaarde werd sinds de Middeleeuwen gebruikt om wollen weefsel (laken) te kaarden: het gevold weefsel werd geruwd zodat het een pluizig oppervlak kreeg. Gevold laken was weefsel dat door de volder zodanig behandeld was (het vollen) dat de vezels een dichte, egale massa vormden. Vroeger heette de Weverskaarde dan ook Volderskaarde

Daarvoor werden verschillende kaardenbollen samengebracht in een apparaatje.

Figuren: twee modellen van apparaten om wollen laken te kaarden

Bovenste figuur: de eerste kaardenmachine in Engeland
Onderste figuur: kaardenfabriek in Elbeuf (Frankrijk)

ORNITHOLOGIE EN EVOLUTIONAIRE BIOLOGIE

Chantal Oeyen-Alenus, biologe

Ben je een actief lid van Natuurpunt en een van haar afdelingen, dan ben je regelmatig bezig met leren en onderwijzen. Spelenderwijs of op academisch niveau wordt er dagelijks omgegaan met begrippen uit biologie, ecologie, milieukunde, taxonomie, evolutie,.. . Het spreekt vanzelf dat niet iedereen bij een wandeling aanwezig is om te leren. Mensen die de natuur enkel willen beleven zijn uiteraard ook goed bezig.

Er is geen voorkennis vereist om lid te worden van onze verenigingen, en daarom worden er soms logischerwijze *fouten* gemaakt. Deze *fouten* zijn soms goed bedoelde *vereenvoudigingen*, die de bedoeling hebben om moeilijke wetenschappelijke begrippen naar de leek toe te vertalen. Evolutie is zo'n moeilijk begrip dat soms te eenvoudig wordt uitgelegd, met verwarring en ongeloof tot gevolg.

Daarom schreef ik bij twee teksten over evolutie, eerst een inleiding over wetenschappelijk denken.

- *Wat is wetenschap?*
- *Laten we Darwin even vergeten (en focussen op natuurlijke selectie)*
- *Vogelmigratie en evolutie*

Wat is Wetenschap?

Wie aan wetenschap doet, vormt zich een idee over "hoe iets werkt, functioneert" en formuleert daar dan een **hypothese** over. Vervolgens voert hij/zij een reeks nauwkeurige metingen uit, observeert en voegt daar eventueel nog zorgvuldig ontworpen experimenten aan toe. Zo worden er "aanwijzingen" verkregen die deze hypothese bevestigen of weerleggen. Indien het bewijsmateriaal blijft overeenkomen met de hypothese, wordt deze alsmat geloofwaardiger. Indien één test of observatie de hypothese echter tegenspreekt, dan faalt ze, en moet er een nieuwe geformuleerd worden: het onderzoek begint opnieuw. Uiteindelijk leidt het gradueel verfijnen van een hypothese tot het ontwikkelen van een **theorie of wet**.

Jammer genoeg heeft het woord **theorie** in de spreektaal een betekenis die het tegenovergestelde is van die in de wetenschap, wat tot heel wat verwarring heeft geleid. In de spreektaal betekent "theorie": iets dat niet bewezen is, iets speculatiefs. *Ja, ja, zei mijn oma, het is allemaal maar theorie.* In de wetenschap daarentegen verstaat men onder theorie: een set hypotheses die (nog) niet door bewijsmateriaal zijn tegengesproken. Een theorie is dus nooit volledig bewezen; ze blijft altijd open staan voor vernieuwing; ze kan altijd onjuist bevonden worden. Zodoende zijn de evolutietheorie van Darwin en de zwaartekrachttheorie van Newton niet zomaar veronderstellingen. Het zijn beschrijvingen van natuurfenomenen die heel erg betrouwbaar geworden zijn omdat jaar na jaar steeds meer bewijsmateriaal wordt gevonden die deze theorieën bevestigen en zij blijven

verklaren hoe bepaalde natuurfenomenen "werken". Een **wet** is een ander woord voor een theorie. Het voornaamste criterium bij het formuleren van hypotheses en dus ook van theorieën, is het criterium van de **weerlegbaarheid**. Een hypothese moet altijd zo geformuleerd worden dat het mogelijk is om ze te weerleggen aan de hand van nieuwe experimenten en observaties. Neem nu bijvoorbeeld de volgende hypothese: "*Wanneer ik 's morgens door het raam van mijn slaapkamer kijk komt de zon altijd op aan mijn linkerkant, in het Oosten*".

Dit is een wetenschappelijke hypothese omdat je kunt proberen ze te weerleggen aan de hand van observaties.

Wat vind je van deze hypothese: "De wereld wordt voortbewogen door een onzichtbare motor". Deze hypothese is duidelijk niet wetenschappelijk. Het interesseert een wetenschapper echter niet of dit wel of niet "waar" is. Het enige wat hier van belang is, is dat het onmogelijk is om te onderzoeken of de aarde inderdaad door een motor wordt voortbewogen of niet, omdat de motor per definitie onwaarneembaar is.

Stel dat wetenschappers uit Egypte menen dat de mummie van wijlen farao "Toet-anch-Amon" onderhevig is aan een rottingsproces. Zij kunnen dan een aantal experimenten uitvoeren om dat te onderzoeken. Zij zullen stukjes weefsel van het lijk aan een bacteriologisch onderzoek onderwerpen of een radiografie maken van de mummie. Daarna zullen ze het lijk zorgvuldig verpakken en opsturen naar universiteiten in andere landen, die er dan op hun beurt weer experimenten op zullen uitvoeren. De hypothese van het rottingsproces zal dan bevestigd of weerlegd worden. Tengevolge hiervan, zou er dan ook actie kunnen ondernomen worden om het rottingsproces te stoppen. Dit is een wetenschappelijke manier van werken.

Indien echter een groep mensen uit de V.S. beweren dat het Amerikaanse leger buitenaardse wezens heeft gevonden, die in het geheim bewaard worden om geen paniek te zaaien onder de bevolking, dan heb je niet met wetenschap te maken. Omdat wetenschappers de kans niet krijgen om deze wezens te zien en te onderzoeken, kan het ook niet bewezen worden dat het **niet** om buitenaardse wezens zou gaan. Het zou echter wel kunnen dat dit verhaal "waar" is, en een heleboel mensen **geloven** dat dan ook.

Iets geloven, is een hypothese aannemen, zonder dat je daar wetenschappelijk bewijs materiaal voor hebt. Dat wordt in de wetenschap niet gedaan. In wetenschap hoef je niet te geloven.

Het is in deze optiek dat de evolutietheorie het best wordt bekeken, maar dat blijkt in de praktijk niet zo eenvoudig te zijn. Toen Charles Darwin na 20 jaar onderzoek en observatie zijn theorie formuleerde over evolutie door natuurlijke selectie, stuitte hij jammer genoeg op kritiek vanuit een religieuze hoek. Ook vandaag is dat nog zo. In het jaar 2000 werd het in de Amerikaanse staat Kansas verboden om de Evolutietheorie op middelbare scholen te doceren. Net zoals in de tijd van Darwin zijn er nog steeds "Creationisten", mensen die letterlijk geloven dat de aarde, de planeten en het heelal door God op één dag werd gecreëerd, zoals dat in het hoofdstuk "Genesis" in de Bijbel wordt beschreven.

Toen echter in de 19e eeuw verschillende disciplines in de wetenschap en technologie zich snel begonnen te ontwikkelen, werden niet alle wetenschappers atheïsten. Integendeel, velen waren diep gelovig. Zij zagen echter de interacties tussen God en het kosmos in een ander licht dan hun voorgangers. Zij gingen meer en meer steunen op bewijsmateriaal en op mathematische verbanden om de fysische wereld te begrijpen, en gingen minder en minder steunen op dogma's. In hun privé leven bleef Godsdienst echter dezelfde plaats innemen.

Met deze levenshouding kan ik me verzoenen: Godsdienst en wetenschap zien als twee verschillende aspecten van de menselijke cultuur. Godsdienst maakt deel uit van de persoonlijke en familiale levenssfeer; het heeft te maken met emoties, met vreugde, verdriet, angst, dankbaarheid en het feit dat elk mens geconfronteerd wordt met de dood en de eeuwigheid erna.

Wanneer je natuurfenomenen **beleeft**, dan ben je misschien met religie bezig of met religiositeit; probeer je ze echter te verklaren, dan ben je met wetenschap bezig.

Zo is een arts die de doodsoorzaak van een overledene tracht vast te stellen bezig met wetenschap. Hij is met Godsdienst bezig wanneer hij probeert om het verlies van een geliefde te verwerken, of de familieleden van de overledene tracht te troosten.

Evolutie is geen middel om te bewijzen dat God niet bestaat. Je kan niet bewijzen dat God bestaat, en dus ook niet dat God niet bestaat.

Wanneer ik in de volgende hoofdstukken de evolutietheorie van Darwin uitleg, vraag ik dan ook niet van erin te geloven; ik hoop alleen dat de lezer ze zal begrijpen en als wetenschappelijk instrument zal kunnen gebruiken.

Ik ga ook elk debat met Creationisten uit de weg, omdat het Creationisme geen wetenschappelijke theorie is. De theorie van De Lamarck is **wel wetenschappelijk**. Zij kan met duidelijke aanwijzingen weerlegd worden en is tot nu toe **niet** correct bevonden.

Wordt vervolgd

Winterslaap

Jan Boerstool

*Zo'n egeltje, dat in november slapen gaat
en dromend alles mist: de Sint als kreupelrijmer,
de kerstcommercie en het oudejaarsgemijmer,
de nieuwjaarsborrels en de nieuwjaarsleuterpraat,*

*fantastisch toch? En wat hem verder blijft bespaard:
sneeuw, ijs en hagelbuien, bibberen en rillen
en carnaval ... Zoiets zou u toch ook wel willen?
Pas als de lente terugkomt in de loop van maart*

*ontwaakt hij fit en fris na bijna twintig weken.
En daarna gaat hij een verkeersweg oversteken.*

Steltloperstocht in Zeeland Zo 5 augustus 2012 – 29 dlnm

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Rudy Vansevenant

Verslag: Pieter Vermeylen en Hilde Vangrunderbeek

Wegens Wilrijk kermis werden de auto's van de Bist naar de brug onder de A12 geloodst.

Na een korte inleiding van Luc vroeg Rudy tot 2 maal toe een kandidaat verslaggever. Geen reactie...tot de kleinste deelnemer, de 7 jaar oude Pieter parmantig zijn vinger opstak: "ikke"! Iedereen vond dit geweldig behalve zijn broer Kobe die vroeg "weet jij wel wat een verslag is?" Pieter zei heel overtuigd "nee", trok er zich echter niets van aan en begon blij gezind aan de dag. Moeke beloofde dan maar haar kleinkind te helpen bij deze klus!

Onze eerste stopplaats werd de inlaag van Wanteskuup. Luc vertelde dat de Oosterschelde na de Waddenzee het belangrijkste gebied van Nederland is voor steltlopers. Niet alle steltlopers geraken op dezelfde wijze aan hun voedsel en aan de hand van mooie foto's toonde hij het verschil aan tussen oog- en tastzoekers.

In deze inlaag zagen wij meerdere ganzensoorten (Brandganzen, Grauwe ganzen en Canadaganzen), Lepelaars, Grutto, Zwarte ruiter, Oeverloper... op het vogeleiland zaten heel wat Visdieven en in de rietkragen hoorden en zagen we de Kleine karekiet zingen. Op de Oosterschelde was omwille van hoog tij weinig te beleven, wel werd een Zeehond gespot.

Enkele km verder werd halt gehouden aan

het Bokkegat. Tussen de vele Kieviten zaten heel wat Kemphanen, Oeverloper, een 25-tal Zwarte ruiters, Witgat en Watersnip.

In de inlaag van de Keihoogte gingen we naar de nieuwe vogelkijkhut. Het was drummen om met zovelen binnen te geraken en de vogels niet te verstoren met ons getater!

De fotografen konden door de kijkgaten enkele mooie beelden maken. En werd hard gediscussieerd of het nu een Oeverloper of Witgat was dat voor de lens kwam poseren, maar het was een Oeverloper.

Buiten de hut zagen we een mooie nachtvlinder in het gras, deze werd achteraf door Leen gedetermineerd als "de Rietvink". In de lucht werd door sommigen een uil gespot, een Velduil of Ransuil daar waren de waarnemers het niet over eens.

Via de Stormvloedkering reden we naar ons gekend cafeetje "de Olijke Tapper" in Westerschouwen waar de vriendelijke baas het terrasje achteraan voor ons had gereserveerd.

Bij de voorbereiding hadden we op de Oosterschelde enkele Kuifaalscholvers ontdekt en daarom reden we na het eten nog eventjes tot daar, je weet maar nooit! En warempel, ook deze keer konden we ze waarnemen en duidelijk het verschil zien tussen de Gewone en de Kuifaalscholver.

Opeens riep Vincent: "Kijk daar een Zwarte ooievaar". Minuten lang konden we deze mooie vogel zien cirkelen.

Van hier werd dan koers gezet naar de inlagen aan de Schelphoek want al enkele dagen werd daar regelmatig een Amerikaanse goudplevier in zomerkleed gezien.

Onder een dreigende hemel zochten ... en vonden we deze mooie vogel. Weliswaar niet dichtbij maar toch konden we door de telescopen alle details van deze uiterst zeldzame vogel bewonderen.

Het geluid van de Regenwulp was niet uit de lucht en voor de tweede maal die dag zagen we een Zwarte ooievaar!

Van de Schelphoek ging het richting Prunjepolder waar een stortbui ons verplichtte in de auto's te blijven. Een tiental minuutjes later scheen alweer de zon en konden we van achter de gluurmuur op de Slikweg genieten van een twintigtal Strandplevieren kortbij en op een eilandje iets verder weg zat een grote

groep steltlopers met o.a. heel wat Kanoeten en een Krombekstrandloper.

De Wevers- en Flauwersinlaag waren zoals meestal heel vogelrijk. Heel wat steltlopers zoals Rosse grutto, Zilverplevier, Kanoetstrandloper, Krombekstrandloper ... Sommige nog mooi in zomerkleed.

Een kleine, recent uitgegraven plas in de nieuwe Prunjepolder werd onze laatste stopplaats. Hier zaten nog heel wat soorten bij mekaar: Watersnip, Kleine plevier, Tureluur, Kempmaan, Oeverloper..., maar vooral de drie Kleine strandlopers vormden er de bijzonderste waarneming!

Een mooie afsluiter van een mooie dag! We hebben ervan genoten. Met dank aan gids en leider.

Kreken van Salegem

zo. 2 september 2012 - 17 dlnm

Gids: Hugo De Beuckeleer

Leiding: Guido Van Boeckel

Verslag: Rina Vredembregt

Na de gewone rit langs autostrades, afritten, gewestwegen en lokale baantjes, komen we voorbij Sint-Gilles Waas terecht in een oase zoals we die nog hoofdzakelijk kennen uit verre herinneringen. Ja, hier bestaat het nog, het Waasland van de dijken met populierendreven, met wilgen, diepgelegen weiden, rietvelden en plassen. Het ongerepte polderland van de stilte. Vanaf het Natuurhuis Panneweel met zijn hoogstamboomgaard en zijn schaapjes, leidde Hugo ons doorheen de onmiddellijke omgeving. Het werd geen lange-afstandswandeling, daarvoor was er teveel te zien en toe te lichten op een relatief kleine oppervlakte. De nadruk lag op het meest typische aspect van het gebied: de libellen.

De Houtpanterjuffer is haast niet te onderscheiden van een twijgje aan een struik.

De Paardenbijter - azuurblauw achterlijf met zwarte tekening - zagen we loodrecht hangen aan een tak. Aan de hand van grote afbeeldingen toonde Hugo ons voorts nog de kenmerken van de Bloedrode en de Bruinrode heidelibel. De Tijgerspin (of Wespenspin) valt op door zwarte en gele dwarsstrepen op het bolle lijf. Het warme en windstille weer was gunstig voor het waarnemen van vlinders. Distelvlinder, Gehakkelde aurelia en Bruin zandogje poseerden in alle houdingen voor de ijverige fotografen. "Mediageil" zei iemand uit het gezelschap. Voor de planten was het seizoen al wat ver gevorderd. Door de grote droogte was er veel verdord.

Niettemin zagen we nog het blad van de Waterviolier.

Verder was het de plantenassociatie van vochtige biotopen zoals Wolfspoot, Kattenstaart, Heelblaadjes, Penningkruid, Waternavel, Waterweegbree enz.

Het was een mooie ervaring, zeker voor herhaling vatbaar en dan in het voorjaar voor planten en vogels en eventueel ook nog eens als landschapswandeling over het hele circuit.

Zomerwandeling in Averbode - Bos en Heide

Zo. 16 september 2012 - 15 dlnm

Gids: Nicole Boussemaere

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Rina Vredembregt

De afspraak met Nicole –natuurgids voor het terrein- en eventuele deelnemers ter plaatse- was de gezellige afspanning Den Eik op het grondgebied vqn Veerle-Laakdal. Op weg erheen passeerden we de mooie bakstenen kerk van Averbode met banden van ijzerzandsteen.

Hier zitten we nog in provincie Antwerpen. Averbode, deelgemeente van Scherpenheuvel-Zichem, ligt in Vlaams-Brabant.

Thema van de wandeling was het herstelproject van het 530 ha grote natuurgebied, verworven door Natuurpunt. Hoofddoel is het herstel van de heide en de vennen die er oorspronkelijk aanwezig waren.

Na een wandeling door een wat eentonig bos van Grove en Corsicaanse dennen zonder veel landschappelijke waarde, kwamen we opeens uit in een open ruimte: een groot ven omringd door zand, grasland, heide en gemengd bos waar mooie brede wandelwegen doorheen lopen. De verschillende soorten van recreatie - fietsen, mountainbiken, wandelen, paardrijden – zijn niet altijd met elkaar te verzoenen. Vroegere

ruiterpaden zijn niet langer toegankelijk voor paarden hetgeen de ruiters niet erg kunnen waarderen. Paarden trappelen de weg kapot maar . . . zij laten ook af en toe wat vallen waar de Mestkevers dol op zijn. Zelden zagen we zoveel exemplaren van deze prachtige keversoort bij elkaar: zwart als git, glanzend, poten en onderkant een diep ultramarijn blauw.

De opnieuw uitgegraven vennen worden niet opgevuld met grondwater maar met regenwater dat blijft staan op een ondoordringbare onderlaag van glauconiet, een verbinding van kiezelzuur met ijzer en potassium (juiste chemische formule ?).

Op de afgeplagde stukken grond verschijnt dus opnieuw Struikheide en wat er nog meer voorhanden is in de zaadbank. Zo vonden we o.m. Moerasdroogbloem, Bleekgele droogbloem, Moerasrollklaver, Moeraswalstro, Blauw glidkruid, Zwart tandzaad enz. Het hele gebied is tamelijk overwoekerd door Pijpenstrootje, ongunstig voor de heide maar anderzijds waardplant voor een aantal vlindersoorten. Langs de vennen krioelde het van de libellen. We zagen o.m. de Grote keizerlibel.

Het was een aangename en boeiende wandeling door een gevarieerd landschap. In de tuin van de taverne Den Eik bleven we nog even nagenieten.

Hobokense Polder & Potpolder Kruibeke 30 september – 15 dlnm

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Wim Vandeweyer

Verslag: Vincent Verhoosel

In de voormiddag hadden we een begeleide wandeling in Hobokensepolder.

Aan de vijver zagen we een ijsvogel.

Rond 11 uur kwamen we aan de Scheldedijk waar een 12-tal mensen de trekvogels aan het tellen waren. Luc van Schoor gaf dan uitleg en toonde de resultaten van de voormiddag. Het was een helder blauwe

hemel en de vogels vlogen heel hoog, wat het tellen bemoeilijkt.

Het laatste half uur hebben we dan meegeteld. Daarna gingen we eten in het cafetaria van de lokale yachtclub. Om half twee namen we de overzet in Hoboken. Bij de aankomst gaf Luc de nodige uitleg aan een infobord. Het was stralend weer. De Potpolder van Kruibeke is een overstromingsgebied van 600 hectaren. De Barbierbeek zal omgelegd worden naar de nieuwe sluis.

De sluis zal enkel open gaan als de Potpolder ondergelopen is en het laag water is in de Schelde.

De nieuwe dijk rond de polder is op 8 m boven zeespiegel. Er is echter een deel van de dijk tegen de Schelde die lager wordt aangelegd om de Schelde in de Potpolder te laten overstromen.

Tijdens de wandeling gaf Luc zeer goede uitleg. De werken zijn nog steeds aan de gang en zouden voor 2014 moeten klaar zijn. Tijdens de wandeling hebben we verschillende vogels gezien: Torenavalk, Boomvalk, Bruine kiekendief, Putters, Kleine zilverreiger en Buizerd.

Herfstwandeling in Wortel – Kolonie

zo. 7/10/2012 - 22 dlnm

Gids: Drej Oomen

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Rina Vredembregt

Het schijnt een constante te zijn in de menselijke psyche: het verlangen naar authenticiteit in landschappen, architectuur, leefwijzen en gebruiken. Meer en meer wordt er in een snel veranderende wereld geijverd voor het behoud van althans enkele relictten uit, wat vooral door de senioren onder ons, wordt ervaren als “de goede oude tijd”. Deze nostalgie is niet alleen maar sentimentaliteit. Zij is enerzijds gebaseerd op pure en directe schoonheidservaring, anderzijds moet zij aanzetten tot herstel van verloren gegane natuurwaarden en leiden tot meer biodiversiteit.

Al dadelijk bij aankomst aan het bezoekerscentrum “De Klapekster” in de voormalige boerderij van de Kolonie, kregen we een stukje levende folklore te zien. Een herder met een grote kudde schapen stak de weg over, terwijl twee goed afgerichte schaaphonden onophoudelijk óm de kudde heen holden, zodat niet één schaap uit het gelid liep. Een dergelijk tafereel kennen wij stadsmensen meestal alleen van natuur- en streekdocumentaires op tv. Na de lunchpauze op het zonnige terras van het bezoekerscentrum werden wij opgewacht door Drej Oomen, onze NP gids. Aan de hand van de Ferrariskaart en andere plattegronden lichtte hij ons

bondig de geschiedenis toe van de Kolonie, alsook de indeling en de ligging van het terrein. Toen de landloperskolonie als zodanig ophield te bestaan en de site een nieuwe bestemming zou krijgen, bestond de vrees dat de oorspronkelijke gebouwen afgebroken zouden worden en het hele gebied zou worden verkaveld voor de bouw van luxe villa's. Dankzij massaal protest hiertegen is dit niet doorgegaan en werd het beheer en de invulling van de bestaande infrastructuur verdeeld onder verschillende instanties, waaronder Natuurpunt. Wat past er beter in een landelijke omgeving dan de bakstenen gebouwen met hun warme bruinrode kleur? De vroegere boerderij werd door NP ingericht als een gezellig en gerieflijk bezoekerscentrum. Eén van de Instandhoudingsdoelstellingen (IHD) beoogt het dempen van de grachten rondom de percelen, waardoor het algemeen grondwaterpeil stijgt en oorspronkelijke vennen en moerassen van water worden voorzien. Het Bootjesven en het daaraan grenzende moerasgebied illustreren het resultaat van de ingreep. Tussen Wortel Kolonie en de Castelrese heide loopt de Grensweg, tevens de grens tussen Nederland en België. Er is een grensoverschrijdende samenwerking met het Nederlandse Staatsbosbeheer. Het meest typerende en ook het meest beklievende beeld van het hele gebied, dat zijn de majestueuze dreven. Zij bestaan voornamelijk uit Amerikaanse eiken. Die zullen geleidelijk aan, dreef voor dreef, moeten wijken voor inlandse eiken. Het dogma gebiedt: streekeigen groen, weg met de exoten. Er valt wat voor te zeggen, maar ons hart bloedt bij de gedachte dat deze monumentale bomen met hun prachtige herfstkleuren zullen moeten sneuvelen. Een bosgebied als dit is ook een uitgelezen vindplaats voor paddenstoelen. Zo werden o.a. ontdekt:

- Rodekoolzwam – *Laccaria amethystina*
- Nevelzwam - *Lepista nebularis*
- Geschubde inktzwam – *Coprinus comatus*
- Prachtvlamhoed - *Gymnopilus spectabilis*
- Helmmycena - *Mycena galericulata*

Tot slot werd een bezoek gebracht aan het landloperskerkhof, een weide met eenvoudige witte kruisjes. Vandaar wandelde ieder op eigen tempo terug naar het Bezoekerscentrum, om bij een stevige Gageleer of ander edel vocht nog wat na te genieten. Een schitterende herfstdag!

Paddenstoelenwandeling Schildehof

21 oktober - 25 dlnm

Gids: Lucy de Nave

Verlag & foto: Nicole Boussemaere

Hoewel de lucht redelijk bewolkt was genoten we van een aangename temperatuur om met de 25 deelnemers de paddenstoelenwandeling aan te vatten in het parkdomein van Schilde.

Het gemeentelijk park van Schilde is in totaal ongeveer 42 ha groot. Het oostelijk deel ervan, De Pont genaamd, is 10 ha groot en wordt al verschillende jaren gepacht en beheerd als reservaat door Natuurpunt Schijnvallei. Sinds 2006 wordt in het gebied gecombineerde begrazing met Shetland pony's en Galloways toegepast.

Door de gunstige temperaturen en de in ruime mate gevallen regen van de voorgaande weken, waren er zeer veel paddenstoelen te bewonderen.

Als eerste kwam de Vliegenzwam aan bod, waarschijnlijk dank zij zijn voorkomen in sprookjes een van de beter gekende paddenstoelen. Wie kent er niet het kinderliedje: 'Op een grote paddenstoel, rood met witte stippen, zat kabouter Spillebeen, heen en weer te wippen....'

Onze gids slaagde er echter met brio in om ons heel wat meer wonderlijks over deze zwam te vertellen. Zo kwamen we te weten dat de Vliegenzwam iboteenzuur bevat, een stof die een hallucinogene werking heeft en de persoon die ze gebruikt in een roes brengt. Deze eigenschap werd gebruikt in de vroegere oorlogen. Om de ruiters zelfvertrouwen te bieden gaf men hen een aftreksel van de *Amanita muscaria* te drinken zodat ze onversaagd het strijdperk zouden betreden.

Er werd gezegd dat sommige paters om in een roes te komen de hoedhuid van de Vliegenzwam op hun tonsuur plaatsten.

Een eind verderop kregen we van Lucy een

woordje uitleg over de geschiedenis van het domein en zijn eigenaars. Oorspronkelijk stond er op de plaats van het Schildehof een hoeve met pont (brug), Hof ten Broeke genaamd, die dienst deed als verdedigingsschans ter bescherming van de plaatselijke bevolking. In 1560 werd gestart met de bouw van het eerste kasteel dat later een aantal keer werd omgebouwd volgens de toen heersende bouwstijlen. Het domein was voor de grootste periode bezit van de familie Van De Werve van 1559 tem 1953, waarvan Baron Henri Van de Werve burgemeester van Schilde van 1871 tot 1924 een man was die op zijn zachtst gezegd excentriek te noemen was. Zo liet hij haar schilderen op zijn kale schedel, de bomen van de Belle-Vue dreef boenen door zijn personeel, liet hij zich vervoeren in een kruiwagen, en omringde hij zich door een persoonlijk "leger" van knechten die een militair uitzienend uniform moesten dragen. In 1953 werden kasteel en park aangekocht door de gemeente; in 1954 werd het kasteel verkocht aan een sloper.

Terug naar de paddenstoelen echter. De Echte en de Sombere honingzwam komen in heel het domein voor. Deze paddenstoelen tasten het cambium van zwakke en gekwetste bomen aan en parasiteren als het ware op de boom. De Honingzwam zou na blancheren eetbaar zijn en prikkelend smaken.

Van de Sombere honingzwam werd in het Malheur National Forest in de Amerikaanse staat Oregon een exemplaar ontdekt van naar schatting 2400 jaar oud met een ondergronds mycelium omvang van 8,9 km². Daarmee is deze schimmel het grootste organisme ter wereld.

Even verderop vonden we een Paarse schijnridderzwam, een paddenstoel die eetbaar is en een goede opbrengst geeft maar toch niet gecommmercialiseerd wordt.

We hoorden een melkzwam breken

met het geluid van een krijtje en zagen de melk uit de gekneusde plaatjes druppelen. Het Rodekoolzwammetje of Amethistzwammetje behoort tot de familie van de fopzwammen, heeft witte sporen en een eetbare hoed. Onze gids waarschuwde ons echter wel dat dit zwammetje de zware metalen opneemt en dat enige voorzichtigheid dus wel geboden is.

We vonden een Gele aardappelbovist die een veel voorkomende zwam is onder loofbomen. Lucy sneed een exemplaar door om ons de purperzwarte sporen te laten zien en vertelde ons dat malafide personen vroeger de sporen van deze zwam mengden met de Perigordtruffel die een exclusieve lekkernij is en dus zeer duur. De Gele aardappelbovist staat echter op de lijst van de giftige paddenstoelen.

We ontdekten nog de Roestvlekkenzwam, een door een slak aangevreten Parelamaniet, de zeldzame Kroontjesknotszwam en een Gewone oesterzwam.

De Grote bloedsteelmycena groeit op hout en heeft in een vroeg stadium een rood steeltje. Het sap dat hieruit vloeit verklaart meteen zijn naam. We zagen ook een vezelkopje met zijn bruine sporen, een kaaszwammetje, de Groene anijstrechtterzwam die eetbaar is en naar (hoe kan het anders) ... anijs (Pastis, Pernod, Ouzo) ruikt!

Een zeer opmerkelijke deelneemster maakte Lucy attent op een aantal prachtige Porseleinzwammen een mooie ontdekking! We hoorden de Grote bonte specht en het Roodborstje en we zagen kikkertjes die voor ons op de vlucht gingen.

We troffen tijdens deze wandeling verder ook nog het frêle zachtroze Heksenschermje aan, de Goudvliesbundelzwam, een Witte kluiwzwam, de Draadknotszwam(metje) waar je zo aan voorbij loopt als iemand je er niet attent op maakt en je vertelt dat het een zwam is, de Gele en de Zwarte trilzwam, het Stobbezammetje, de Zilvergrijze ridderzwam, de Bruine bundelridderzwam, de Gele korstzwam, de Waaierkorstzwam, de Gekraagde aardster, Nevelzwammen die naar verluidt het einde van het paddenstoelenseizoen aankondigen en als klap op de vuurpijl de zeer zeldzame Pronkhertenzwam met zijn geaderde hoed en geur van rauwe aardappels.

Zonder enige twijfel heb ik nog een aantal soorten niet vernoemd. Er was dan ook zoveel te ontdekken.

Onder een zonnetje dat toch nog door de wolken was gebroken besloten we deze toffe wandeling en genoten we nog van een drankje op een nabij gelegen terrasje.

Dankjewel Lucy, voor deze zeer boeiende en leerrijke wandeling.

Geografisch Arboretum van Tervuren

28 oktober - 18 dlms

Gids: Karin Wauman

Leiding: Lucy de Nave

Verslag: Rina Vredenburg

Van alle bossen waar gewandeld wordt, die een toeristische bekendheid genieten en die op de activiteitenkalenders van Natuurpunt worden geprogrammeerd, is het Arboretum van Tervuren het onmiskenbare hoogtepunt. Want er is bos en bos. Neem bv. een eentonig perceel met dichte rijen Grove den . . . of denk aan een wildernis van hoogopgeschoten struikgewas met veel Amerikaanse vogelkers en wat armtierige dennetjes . . . Dan zijn er ook de veredelde bossen met o.a. esdoorns, lindebomen, beuken, eiken, enz. en desgewenst een paar sierlijke exoten. Maar niets kan de vergelijking doorstaan met Tervuren. Daar vinden we de ontzagwekkende en zeldzame woudreuzen uit alle continenten.

Te zeggen dat de oorspronkelijke bedoeling van dit project was: na te gaan welke uitheemse soorten op onze bodem, in ons klimaat konden gedijen. Nee, NIET voor het plezier van wetenschappelijke dendrologen en andere bomenliefhebbers werd dit park aangelegd. Intussen beleven zij er nu wel hun vreugde aan.

Het principe om de bomen bij elkaar te brengen op afzonderlijke percelen, volgens werelddeel van herkomst en onderverdeeld in de regio's, is didactisch zeer geslaagd. Het maakt het wereldwijde geheel der soorten overzichtelijker.

Het onderwerp van ons bezoek was: de coniferen van Noord-Amerika. Karin Wauman gidste ons vakkundig doorheen alle gebieden; de westkust van noord tot zuid, de oostkust van zuid tot noord. Aan enkele loofbomen die we onderweg tegenkwamen werd ook de nodige aandacht besteed.

Hier volgt een keuze uit de belangrijkste soorten. Voor een natuurgetrouwe afbeelding en gedetailleerde beschrijving verwijzen wij naar een goede bomengids.

Sitkaspar (*Picea sitchensis*)

Reuzen evensboom (*Thuja plicata*)

Westerse hemlockspaar (*Thuja heterophylla*)

Nootkacypres (*Chamaecyparis nootkatensis*)

Kustdraaiden (*Pinus contorta* subsp. *contorta*)

Gewone douglasspar (*Pseudotsuga menziesii*)

Reuzen zilverspar (*Abies grandis*)

Edele zilverspar (*Abies procera*)

Sequoia (*Sequoia sempervirens* "Redwood")

Mammoetboom (*Sequoia dendron giganteum*)

Ponderosaden (*Pinus ponderosa*)

Slangenden (*Araucaria araucana*)

Enkele loofbomen

Rode els (*Alnus rubra*)

Grootbladige hickoynoot (*Carya laciniata*)

Gele berk (*Betula alleghaniensis*)

Slangenesdoorn (*Acer pensylvanicum*)

Verslagen van latere datum worden in het volgende nummer gepubliceerd.

VMPA - Natuurgidsen Fort 5 - Edegem kalenderwandelingen 2013

zondag 3 februari 2013

10-12 u.

Bomen en knoppen

Hoofdingang Fort 5 - Fort V-straat - Edegem

zondag 24 maart 2013

10-12 u.

Voorjaarsbloei

Zandbergen - Parking Kattenbroek - Edegem

zondag 26 mei 2013

10-12 u.

Meihof en Parktuin in Mussenburg

(Dag van het Park)

Meihof Hoofdingang - Hovestraat 110 - Edegem

vrijdag 23 augustus 2013

20-22 u.

Vleermuizen

Hoofdingang Fort 5 - Fort V-straat - Edegem

zondag 13 oktober 2013

10-12 u.

Herfstkleuren

(Week van het Bos)

Hof ter Linden - ingang einde dreef

Zondag 17 november 2013

10-12 u.

Overwinteren

Hoofdingang Fort 5 - Fort V-straat - Edegem

Info: Johan Claessens

03/288 41 27 - 0494/58 17 99

johan.claessens@gmail.com

16de editie van de ANKONA-ontmoetingsdag zaterdag 9 februari 2013 (UA- Campus Groenenborger)

Naar goede gewoonte organiseert de Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA) haar ontmoetingsdag elk jaar op de tweede zaterdag van februari. Net zoals de twee vorige edities wordt deze editie samen georganiseerd met het departement Biologie van de Universiteit Antwerpen (UA).

Deze dag is het uitgelezen moment om collega-natuurlijfhouders te ontmoeten en nieuwtjes uit te wisselen. De 16de editie heeft plaats op zaterdag 9 februari 2013 op de UA-Campus Groenenborger (Groenenborgerlaan 171, 2020 Antwerpen) en start om 9u30. Reserveer deze datum alvast in je agenda!

Het thema van deze dag is 'Van natuurstudie naar natuurbeheer of omgekeerd?'

Het programma ziet er alvast veelbelovend uit!

Klassiek hebben in de voormiddag workshops plaats en in de namiddag worden de lezingen in plenum georganiseerd. We maken ook deze keer weer gebruik van de 'Bioruimte' (microscopiezaal) zodat we praktische workshops kunnen organiseren.

PROGRAMMA:

Thema: 'Van natuurstudie naar natuurbeheer ... of omgekeerd?'

Vanaf 9.15 u. **ontvangst** (koffie/thee)

9.30 u.: Verwelkoming (Rik Röttger, gedeputeerde Leefmilieu, provincie Antwerpen)

9.50 u. - 12.00 u.:

Praktische workshop 1a (max. 25 deelnemers toegelaten): Met eenvoudige middelen onder de gewone microscoop (en onder de elektronenmicroscoop) kijken naar bacteriën. (Frank Van Campen, Koninklijk Antwerps Genootschap voor Micrografie i.s.m. Dirk Adriaensen, Universiteit Antwerpen)

Workshop 2: Wat zit er in onze poelen?

9.50 u.: Hoe biodivers zijn onze poelen en wat is de relatie met de waterkwaliteit en het beheer van de poel? Bemonstering waterdier-tjes, planteninventarisatie en wateranalyse (Eric Stoffelen, Jeannine Simonis en Louis Pals, Poelenwerkgroep 'Waterleven' van Natuurpunt)

11.30 u.: Mollusken in de Antitankgracht: eindresultaten van inventarisonderzoek 2007-2012 (Nathal Severijns, KonBVC)

Workshop 3: De eerste resultaten en ervaringen van ...?

9.50 u.: AVIMAP: een korte terugblik op jaar 1 (provincie Antwerpen) (Gerald Driessens, medewerker Natuurpunt Studie - Vogels)

13u00: Vertoning van natuurfilm over 'Oerkempens landschap De Liereman' (Oud-Turnhout / Arendonk) (cineast Frans Verhoeven i.s.m. Natuurpunt, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete en ANB)

13u45 - 15u10 (16u30):

Praktische workshop 1b (max. 25 deelnemers toegelaten): 'Determineren van waterwantsen (Eric Stoffelen, Poelenwerkgroep 'Waterleven' van Natuurpunt)

Of

13.45 u.: korte berichtenrubriek

14.15 u.: nieuwe vlinderatlas 2013: trends en lessen, ook voor de provincie Antwerpen (Hans Van Dyck, UCL & Vlinderwerkgroep)

10.20 u.: De adder in de Visbeekvallei - na de waarnemingen een aangepast beheer? (Christoffel Bonte, UA)

10.55 u.: De genetische diversiteit bij de adder in De Voorkempen (Joachim Mergeay, INBO)

11.30 u.: Bekenwatch-project: Hoe gaan we verder met educatie en studie? (Jos Gysels, Natuurpunt Educatie)

Workshop 4: Landschappen, KLE en provinciale prioritaire soorten (PPS)

9.50 u.: Provinciale landschapsbeelden biodiversiteit (Sandra Vandewiele, Provincie Antwerpen (DMN))

10.20 u.: Essense flora door de eeuwen heen (Joris Pinseel, Heemkundige Kring Essen en Natuurpunt Noorderkempens)

10.55 u.: Harkwespen in Geel-Bel, een vliegende start' (Joris Matthé, Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete)

11.30 u.: Voorkomen en samenstelling van houtkanten en bomenrijen in de provincie Antwerpen (Sanne Van Den Berge, UGent)

MIDDAGPAUZE

Vanaf 12u00: broodjesmaaltijd en mogelijkheid tot het bezoeken van info- en boekenstands

14.45 u.: Ecoduct De Munt: een beestige brug? (Katja Claus, Vlaamse Overheid)

15.10 u.: PAUZE

15.40 u.: Het gebruik van cameravallen door vrijwilligers. Samen sterk? (Koen Van Den Berge, INBO)

16.10 u.: Het opvolgen van IHD(*)-verplichtingen: een zaak voor de overheid of een belangrijke uitdaging voor vrijwilligers? (Desiré Paelinckx, INBO)

(*) (IHD= instandhoudingsdoelstellingen= Vlaamse natuurdoelen conform EU-beleid).

16u35: RECEPTIE

Het volledig programma kan je eveneens vanaf midden december op de ANKONA-website (www.ankona.be; rubriek 'ontmoetingsdagen' en 'kalender') raadplegen.

Gedurende de dag kan je info- en boekenstands van diverse (natuur-)verenigingen bezoeken. Tijdens de middag wordt de recente natuurfilm 'Oerkempens landschap De Liereman' vertoond.

Deelname is gratis, maar vooraf inschrijven is verplicht en kan tot 2 februari 2013. Inschrijven doe je bij voorkeur digitaal vanaf begin december (*) via de ANKONA-website: www.ankona.be (rubriek 'ontmoetingsdagen' en 'kalender')

(*) het inschrijvingsformulier en het volledige programma staan omstreeks 1 december op de website

Kinderanimatie in voormiddag en namiddag wordt voorzien door de jeugdvereniging Jeugdbond Natuur en Milieu (www.jnm.be). Deze gratis kinderopvang is enkel voor jongeren voor de leeftijdscategorie van 7 t.e.m. 12 jaar. Indien je hiervan gebruik wenst te maken dien je je voor 25 januari 2013 in te schrijven.

Meer info: Koen Cuypers, Dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid, 03/240 59 88; e-mail: ankona@admin.provant.be

Wens je op de hoogte te blijven over alles wat met natuurstudie te maken heeft in de provincie Antwerpen? Abonneer je dan op het gratis ANKONA-tijdschrift 'ANTenne' (via www.ankona.be; rubriek 'nieuwsbrieven')

Grote zilverreiger in het berijpte riet - © Rudy Tanssens

Activiteitenkalender

Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn ***vet** gemarkeerd.

2 januari: Nieuwjaarswandeling op Fort 7

6 januari: Nieuwjaar-Vogelexcursie ... of Jenevertocht

13 januari: winterwandeling in de Bospolder en de Ekerse Putten

19 januari: winteravond "werk van eigen leden"

***26 januari: vleermuistelling Fort 7**

3 februari: wandeling Fort 4

*** 9 februari: LAV- Kaas- en Wijnavond**

*** 17 februari: bustocht naar Zeeland & Zuid-Holland**

24 februari: fossielenmuseum

3 maart: Geitenpad & Groen Neerland

10 maart: Lovenhoek

17 maart: De Broekelei, Keerbergen

24 maart: Uilenbos te Hove

1 april: Paaswandeling op Fort 7

7 april: vogelexcursie West Zeeuws-Vlaanderen

14 april: voorjaarsfietstocht in Edegem

*** 20 april: Bevers in het Viersels gebroekt**

28 april: vogelzang & trektelling in de Hobokense Polder

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen ontvangen we graag ten laatste op 15 februari.